

Aktuality Zväzu

Ročník XXIX. ~ Číslo I
Marec 2020
ISSN 1338 – 7960

Keď vzťahová väzba bolí

Dovidenia, rezne, alebo
startup modrej planéty

Základné požiadavky na
bezpečnosť detského ihriska

Okrúhly stôl zariadení
poskytujúcich starostlivosť
deťom s poruchami
správania

Ponuka rekreačných pobytov
v čase letných prázdnin 2020

13. ročník lyžiarskych
a snoubordových pretekov
o Pohár predsedu OZ PŠaV
na Slovensku

Príhovor predsedu

Vážené kolegyně,
vážení kolegovia,

činnosť odborového zväzu v posledných dňoch bola sústredená na rokovania s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR o Pracovnom poriadku pre pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov škôl a školských zariadení.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR po kladnom vyjadrení Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku dňa 10. 2. 2020 vydalo pracovný poriadok, ktorý nahrádza pracovný poriadok z roku 2010.

Cieľom novely bolo zapracovať legislatívne zmeny, ktoré boli prijaté v posledných rokoch, najmä zmeny vyplývajúce zo zákona o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch (zákon 138/2019 Z. z.).

Pracovný poriadok charakterizuje a konkretizuje pracovnoprávne vzťahy medzi zamestnancom a zamestnávateľom najmä v oblasti podmienok zamestnania, povinnosti zamestnanca a vedúcich zamestnancov, odmeňovania, ochrany práce, sociálnej politiky a kritérií a zásad hodnotenia pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

Zamestnávateľ je povinný vydať pracovný poriadok (škola, školské zariadenie) po predchádzajúcom súhlase zástupcov zamestnancov, inak je neplatný. Zástupcom zamestnancov sú odborové orgány na príslušnej škole, školskom zariadení.

Zamestnávateľ vydá pracovný poriadok v súlade s pracovným poriadkom, ktorý vydalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Je povinný oboznámiť s pracovným poriadkom všetkých svojich zamestnancov a zverejniť ho na mieste prístupnom všetkým zamestnancom.

Predstavitelia Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku naďalej presadzujú politiku v prospech svojich členov. Je dôležité, aby nová vláda a novozvolení poslanci Národnej rady SR sa venovali školstvu viac ako doteraz. Preto sme zorganizovali niekoľko stretnutí s politickými stranami, kde boli vysvetlené naše požiadavky.

Vážené odborárky, odborári, vo vašej náročnej práci vám želim úspech a pohodu.

Ing. Pavel Ondek,
predseda OZ PŠaV
na Slovensku

Informácia o VIII. zjazde

V roku 2020 sa bude konať VIII. zjazd OZ PŠaV na Slovensku. Rada zväzu stanovila termín konania zjazdu na 19. – 21. novembra 2020. Miestom konania bude Bratislava. Na zjazde sa zúčastní 118 delegátov a pozvaní domáci i zahraniční hostia.

Delegáti zjazdu budú rokovať o návrhoch zväzových dokumentov ako sú stanov, program a ciele zväzu na roky 2021 – 2025 a smernica pre hospodárenie. Návrhy dokumentov budú zve-

rejené v databáze členov a členovia zväzu k nim budú môcť poslať svoje pripomienky najneskôr do 30. apríla 2020. Zjazd bude podľa stanov zväzu voliť na ďalšie obdobie predsedu a podpredsedov zväzu. Návrhy na kandidátov na funkcionárov zväzu podávajú základné organizácie OZ PŠaV na Slovensku najneskôr do 20. septembra 2020.

Mgr. Juraj Stodolovský,
vedúci úradu zväzu

Deň učiteľov

„Jediným učiteľom hodným tohto mena je ten, kto vzbudzuje ducha slobodného premýšľania a rozvíja cit osobnej zodpovednosti.“
(Jan Amos Komenský)

28. marca si pripomíname **Deň učiteľov**, ktorý sa oslavuje v deň narodenia pedagóga Jana Ámosa Komenského, učiteľa národov. Sviatok je oslavou práce všetkých pedagogických pracovníkov, ktorých práca je poslaním a zaslúžia si za svoje znalosti, trpezlivosť a obetu úctu a poďakovanie.

Obsah

Z činnosti zväzu	
13. ročník lyžiarskych a snoubordových pretekov o Pohár predsedu OZ PŠaV	3
Z činnosti združení	
Odbory nám pomáhajú	5
Decembrové stretnutie	6
Pracovné stretnutie spojené so školením	7
Volejbalový turnaj zamestnancov školstva a samospráv okresu Sabinov	8
Okrúhly stôl zariadení poskytujúcich starostlivosť deťom s poruchami správania	9
Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci	
Základné požiadavky na bezpečnosť detského ihriska	10
Aktuálne o školstve	
Kariérové poradenstvo ako benefit školy	11
Za posudzovateľov do pracovných skupín SAAŠ sa hlási viac ako 1 100 záujemcov	11
Zamestnanosť a platy v školstve	
Porovnanie priemernej mzdy v regionálnom školstve v rokoch 2018 a 2019	12
Počet zamestnancov a priemerné mzdy v regionálnom školstve za rok 2019	13
Počet zamestnancov a priemerné mzdy na VVŠ za rok 2019	14
Prehľad o zamestnancoch a mzdových prostriedkoch na VVŠ za rok 2019	14
Rokovania, konferencie, pléna	
Dovidenia, rezne, alebo startup modrej planéty	15
Spomienková konferencia o holokauste	16
Odborné recenzované príspevky	
Keď vzťahová väzba bolí	18
Ponuka rekreačných pobytov	
Rekreačné zariadenie Crocus v Kežmarských Žľaboch	23
Rekreačné zariadenie Čingov	24
EXOD 2020	25
Partnerské zariadenia s celoročnou prevádzkou	25
EXOD 2019	26
Blahoželáme	
Osobnosti ocenené Krišťalovým krídlom	31

13. ročník

lyžiarskych a snoubordových pretekov o Pohár predsedu OZ PŠaV na Slovensku

Perfektná nálada, športová atmosféra, smiech, radosť, kamarátske vzťahy, súťaživosť – to je len niekoľko pocitov a postrehov z 13. ročníka Lyžiarskych a snoubordových pretekov o Pohár predsedu OZ PŠaV na Slovensku.

Preteky sa uskutočnili 14. februára 2020 už tradične v rézii riaditeľa Vlastimíra Trégera, člena ZO OZ SOŠ elektrotechnická v Liptovskom Hrádku, v SKI centre Dolinky – Žiar.

Z pôvodne prihlásených 110 účastníkov zo 49 základných organizácií OZ PŠaV na Slovensku napokon na štart nastúpilo 98 pretekárov zo 47 základných organizácií. Darmo, chrípkovej sezóny nerozkážeš.

Aj keď všetci sa, samozrejme, chceli na tomto vydarenom podujatí predovšetkým zúčastniť, v každom srdiečku sa skrývala aj túžba uspieť a vyhrať. Účastníčky a účastníci, ženy a muži štartovali vo svojich vekových kategóriách, ktorých bolo päť. Snoubordisti štartovali v OPEN kategórii a zapojilo sa 10 pretekárov. Tohtoročnou novinkou vo schválených propozíciách bolo nové prepočítanie pre víťazné družstvá. V novom prepočte bol zohľadnený aj vek účastníkov podľa systému MASTERS.

Novinkou, ktorá osviežila preteky, bol kúpeľ ľadových medvedov v neďalekom potôčiku pod lyžiarskym svahom.

Vidieť, že odborári sú za každú zábavu a pred výzvami neutekajú. Veríme, že na budúci rok sa v potôčiku vykúpu aj ďalší otužilci.

Prvýkrát sme zaznamenali aj dva nepríjemné úrazy – zlomeniny. Samozrejme, organizátorov to veľmi mrzí a želajú zraneným lyžiarkam čo najrýchlejšie a najlepšie uzdravenie.

Už sa stalo peknou tradíciou, že v priestoroch hotela SOREA MÁJ v Liptovskom Jáne sa uskutočnilo slávnostné vyhodnotenie akcie a spoločný večer s kultúrnym programom a tombolou. Prví traja víťazi, ženy a muži vo všetkých vekových kategóriách, si z rúk predsedu zväzu Pavla Ondeka a riaditeľa pretekov Vlastimíra Trégera prevzali športové poháre a vecné ceny.

Preteky na výbornú!

S napätím všetci očakávali hodnotenie družstiev. A výsledok je nasledujúci:

Víťazom pretekov v 13. ročníku sa stalo družstvo ZO OZ PŠaV na Slovensku pri **SOŠ elektrotechnickej v Liptovskom Hrádku** v zložení pp. Tréger a Beňo.

Druhé najúspešnejšie družstvo bolo zo ZO OZ PŠaV na Slovensku **Športové gymnázium Banská Bystrica** v zložení pp. Sanitrár a Danišová.

Na treťom mieste sa umiestnili pretekári zo ZO OZ PŠaV na Slovensku **Gymnázium M. M. Hattalu Trstená** v zložení pp. Palčo a Matušek.

Ďalšie družstvá umiestnené v prvej desiatke sú: ZO OZ PŠaV na Slovensku Gymnázium J. Chalupku Brezno, Základná škola Levočská 6, Stará Ľubovňa, Stredná zdravotnícka škola Banská Bystrica, Základná škola Zlatá ul., Rožňava, Reedukačné centrum Mlynky – Biele Vody, Základná škola s materskou školou Plavnica a Spojená škola Komárňanská ul., Nové Zámky.

Všetkým víťazom ešte raz blahoželáme. Kompletné výsledky je možné nájsť na webstránke ozpsav.sk.

Predseda zväzu vo svojom príhovore k účastníkom pretekov ocenil vynikajúcu atmosféru a korektné vzťahy v duchu fair-play. Aj na tejto akcii vidieť, že byť členom odborov sa oplatí.

Na záver všetkých potešil svojim vyhlásením: **Nech žije 14. ročník v roku 2021!**

Organizátori ďakujú všetkým účastníkom za účasť, dodržiavanie pokynov a pozitívnu náladu. Urobia všetko pre to, aby aj budúci – 14. ročník sa zapísal 5. 2. 2021 medzi obľúbené akcie odborového zväzu.

Ing. Iveta Majerová,
sekretárka pretekov
Foto: Ing. Jozef Dámer

Odbory nám pomáhajú

Rok 2019 je za nami. Mnohí si kladieme otázku, či bol pre prácu v OZ úspešný alebo nie.

Tí, ktorí pracujeme v odboroch dlhé roky, môžeme porovnávať. Vieme, že práca je náročná a nedá sa vždy dosiahnuť všetko, čo by sme chceli. Pri vyjednávaniach nemožno len žiadať, najdôležitejšia je argumentácia, preto je nutnosťou byť na vyjednanie dobre pripravený. Len tak sa dá postupne približovať k cieľu.

Naša ZO má 55 členov, z toho 12 dôchodcov. V organizácii sú združení zamestnanci 2 škôl s právnou subjektivitou (1 ZŠ a 1 MŠ) a 2 škôl bez právnej subjektivity (1 ZŠ a 1 MŠ). Vyjednávajte teda musíme s 2 zamestnávateľmi a 1 zriaďovateľom, niekedy i s obidvoma. Prečo to uvádzam? Musíme mať 3 KZ, 3 SF, vyjadrovať sa k 4 pracovným poriadkom atď., atď., každé pracovisko má špecifické podmienky, ale všetci členovia majú spoločné požiadavky – uspokojenie ich mzdových a sociálnych potrieb a dodržiavanie pracovnoprávných predpisov.

Musím zdôrazniť, že bez pomoci OZ PŠaV by sme to nedokázali. Chceme sa poďakovať predovšetkým:

- JUDr. Matejovej, ktorá vždy (bez ohľadu na to, či bola sobota, nedeľa alebo sviatok) ochotne pomáhala členom našej organizácie. Išlo najmä o ukončenie 7 pracovných pomerov. (Od júla 2017 ho ukončilo len na jednom pracovisku 14 zamestnancov.) Pomáhala nám tiež pri návrate zamestnankyne po MD, pri vyplácaní odstupného, konzultovala s nami zmeny pracovného zaradenia či postupu pri vyjednávaní príspevku pre jubilantky k životnému jubileu 60 rokov, ale poradila aj pred rozvodovým konaním.
- RNDr. Gamčíkovej, s ktorou som konzultovala mnohé nejasnosti ohľadom nového školského zákona, najmä pracovného poriadku, kľúča k zamestnávaniu počtu nepedagogických zamestnancov, k úväzkom špeciálnych pedagógov (odbory vidia nedostatok v tom, že pridelenie úväzku je vo výlučnej kompetencii riaditeľa školy, ale nie podľa počtu zdravotne znevýhodnených detí. Je rozdiel, či škola má takých detí 10 – 15 alebo viac ako 20. Pri takomto počte by mal byť jednoznačne

špeciálnemu pedagógovi pridelený plný úväzok podľa zákona a pod. RNDr. Gamčíková bude mať na zjazde OZ PŠaV 2020 stopercentnú podporu našej organizácie, lebo sme presvedčení, že práci rozumie a ochotne pomáha organizáciám.

- Ing. Koperovej ďakujem za trpezlivé vypočutie a fundované vyjadrenia, ktoré sa týkali financovania v školstve a použitia SF. Viackrát mi ochotne poradila, dokonca i počas dovolenky.
- Veľké ďakujem patrí aj predsedníčke OR v KNM M. Dudkovej a predsedníčke KR v Žiline M. Barančíkovej za ich promptnú pomoc kedykoľvek.

Všetkým želáme hlavne veľa zdravia, šťastia a spokojnosti v pracovnom i v osobnom živote.

Ďakujem tiež za príspevky z podporného fondu. Všetky žiadosti, ktoré sme doteraz z organizácie podali, boli vyba-vené kladne. I preto sa naši členovia snažia získať poskytovateľov 2 % dane z príjmu od svojich príbuzných a známych – svojimi percentami prispievajú školám.

K obľube patrí tiež účasť na oslavách 1. mája. Z našej organizácie je vždy najvyššia účasť i spokojnosť s priebehom. Možno si niekto položil otázku, prečo máme v organizácii toľko dôchodcov. Sme presvedčení, že si zaslúžia pozornosť aj po odchode na starobný dôchodok. Stretávame sa raz ročne na členskej schôdzi, kde im priblížime život a prácu v organizácii. Okrem občerstvenia dostanú malý darček. Zúčastňujú sa na oslavách 1. mája, niektorí požiadali o výhodné pôžičky, niektorí získali v ťažkej životnej situácii finančný príspevok z podporného finančného fondu OZ, niektorí sa zúčastnili na rekreačnom pobyte v Kežmarských Žľaboch a pod. Oceňujeme ich pozornosťou pri životnom jubileu 60 a 70 rokov či 50 rokov členstva v odborej organizácii. Počas dlhodobej choroby ich navštívime. Aké vzácne je nezabudnúť na kolegov ani po skončení pracovného pomeru, pochopí každý, keď sa stane dôchodcom.

Mnohí si kladú otázku, či byť alebo nie v odboroch. Za najťažšie sme považovali obdobie vzniku ISU. Museli sme obhajovať dôležitosť a nezastupiteľnosť odborov. Poukázali sme na to, že

keby neboli odbory, nemohli by sa pripomienkovať vládne návrhy zákonov, pracovnoprávne predpisy, mzdové predpisy či predpisy v oblasti BOZP a pod. Nebolo by možné uzatvárať KZVS ani KZ na pracovisku, v ktorých organizácia môže dohodnúť priaznivejšie podmienky nad rámec ZP. To, či byť alebo nie v odboroch, ocenia zamestnanci vtedy, keď sa ich budú problémy bytostne týkať. Musia byť presvedčení, že ak sa problémy vyskytnú, je niekto, kto bude na ich strane, koho môžu požiadať o pomoc. Škoda len, že do OZ neprispievajú všetci zamestnanci školstva, lebo dosiahnuté úspechy využívajú všetci.

Keď sme zisťovali, či sú členovia spokojní s tým, ako sa odbory o nich starajú, dostali sme i niekoľko ďakovných SMS správ. Vyberám z nich:

- V ťažkom období, keď som ovdovela, som ako členka odborej organizácie ocenila pomoc zo strany OZ, ktorý mi poskytol nenávratnú finančnú výpomoc na zmiernenie ťažkej životnej situácie.
- OZ obhajoval moje záujmy opäť získať zamestnanie po MD. Poskytol mi bezplatné právne služby a poradenstvo a zabezpečil mi tak ochranu práv vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov.
- Som šťastná, že som členkou OZ, pretože mi už veľakrát pomohol. Mala som pracovné problémy, pri ktorých mi veľmi pomohla JUDr. Matejová, právnička OZ. V ťažkej životnej situácii mi poskytli tiež finančnú výpomoc. Vrelá vďaka.
- Odborová organizácia bola úspešná pri vyjednávaní pracovného voľna s náhradou mzdy nad rámec ZP (§141 – c, d, e), za čo ďakujem.
- Ďakujem, že sa tá 60 aspoň čiastočne podarila, už sme nedúfali. Želáme veľa zdravia.

Myslím, že rok 2019 bol dosť úspešný, i keď rezervy ešte sú. Som optimistka, a preto verím, že OZ dosiahne i ďalšie ciele.

Mgr. Alexandra Búriová,
predsedníčka ZO OZ pri ZŠ
Kysucký Lieskovec

Decembrové stretnutie

*December sa spúšťa z neba,
nesie pozdrav vianočný.
Na nebeských hviezdnych saniach
prichádza čas sviatočný.*

*Tak, ako za oknom sneh padá,
nech na váš stôl šťastie sadá.
Zabudnite na starosti a bolesti
a prežite zvyšok dnešného dňa
s nami v láske a radosť.*

Týmito veršmi básne a krásnymi vianočnými pozdravmi, ktoré vytvorili a venovali žiaci výtvarného odboru pri ZUŠ Ľudovíta Fullu v Ružomberku, sme vítali našich kolegov... Stalo sa už tradíciou, že výbor Rady ZO OZ PŠaV Ružomberok v spolupráci s oddelením mládeže a športu Mestského úradu v Ružomberku si spomína na svojich bývalých zamestnancov. V predvianočnom čase sa pravidelne stretnú pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci MŠ a ZŠ celého okresu. Bolo to tak aj v decembri 2019 a na milé posedenie prišlo 103 bývalých kolegov. A bolo sa veru na čo tešiť. Po otvorení a privítaní všetkých zúčast-

nených PaedDr. Mariánom Mikulkom, vedúcim sekcie riadiacich zamestnancov, sa prihovorili naši hostia Mgr. Michal Lazar, zástupca primátora mesta Ružomberok, riaditeľ ZŠ Zarevúca – hosťiteľská škola – Mgr. Miroslav Štrof a predsedníčka Rady ZO OZ PŠaV Ružomberok Mgr. Viera Slaná. V kultúrnom programe svojim spevom trojročný Janko Lauko z MŠ Bystrická cesta v Ružomberku, na fujare ho sprevádzal jeho starký, rozochvel naše srdiečka. Nebolo to inak ani pri vystúpení detského folklórneho súboru Lúžňanček zo ZŠ s MŠ z Liptovskej Lúžnej. Naše srdcia potešili krásne liptovské piesne sprevádzané heligónkou. Pásmom vďaky a úcty k starším zaslžili mnohé očká, na vianočnú nôtu nás nahladili básničky a pesničky o Vianociach a vianočné koledy vystupujúcich rozospievali mnohých prítomných. Takáto príjemná nálada a spev zanechali v mnohých očkách slzičky.

V závere programu nám zatancovali aj mnohé naše kolegyně – dôchodkyne, ktoré si našli takúto zmysluplnú záľubu v tanečnom súbore Elišky.

Vianočne vyzdobená jedáleň ZŠ Zarevúca, pod vedením vedúcej Márie Kubačkovej a jej kolegýň, už lákala naše chute vôňou tradičnej liptovskej kapustnice, na ktorú sme sa už všetci tešili. Pri vínkú, káve a koláčiku sa všetci rozovorili. V miestnosti to už bzučalo ako v úli.

Počas stretnutia sa svojimi spomienkami vrátili o niekoľko rokov. Zaspomínali na prežité roky, dni mladosti, tešili sa zo svojich dosiahnutých úspechov, z každodenných radostí svojich blízkych, z krásneho dňa, zo vzájomných úsmevov, zo všetkých maličkostí, ktoré robia svet krajším. Všetko na svete mô-

že človek zastaviť, každý pohyb, každý nepokoj, čo však nezastaví a nespomalí, je čas...

Po príjemnom posedení s veľkou vďačnosťou sa kolegovia ťažko lúčili, ale s vedomím, že ani o rok na nich nezaбудneme. Domov odchádzali s úsmevom, boli radi, že sme si na nich spomenuli, že stretli svojich bývalých kolegov a kolegyně, priateľov, známych, mohli sa porozprávať a podeliť sa so

svojimi radosťami i starosťami.

Poďakovanie za organizáciu celého stretnutia patrí výboru Rady ZO OZ PŠaV Ružomberok, Mestu Ružomberok, ZŠ a ŠJ Zarevúca v Ružomberku a ZUŠ Ľ. Fullu v Ružomberku.

ĎAKUJEME.

Mgr. Viera Slaná, predsedníčka
Rady ZO OZ PŠaV Ružomberok
Foto: Mgr. Anna Čárachová

Pod'akovanie

Rada ZO OZPŠaV v okrese Žilina Vám vyjadruje naše poďakovanie zo školenia konaného 7. – 9. 11. 2019 v Kežmarských Žlaboch. Naše poďakovanie za kvalitnú a odbornú spoluprácu a osobný prínos patrí predsedníčke ZZŠ RNDr. Inge Gam-

číkovej, predsedovi zväzu Ing. Pavlovi Ondekovi, JUDr. Renáte Matejovej, Mgr. Eugenovi Berthovi, Ing. Zuzane Cingelovej, Miroslavovi Mackulínovi, predsedom ZO Žilinského a Martinského okresu.

Veríme, že naša spolupráca bude mať

svoje pokračovanie pri realizácii ďalších významných podujatí prospešných pre našu Radu ZO OZ PŠaV v okrese Žilina.

Mgr. Katarína Cigániková,
okresná predsedníčka Žilina

Pracovné stretnutie spojené so školením...

Dňa 17. januára 2020 sa predsedovia ZO OZ PŠaV, riaditelia škôl, ŠZ a CPPPaP okresu Sabinov stretli na pracovnom stretnutí, na ktoré prijali pozvanie aj Ing. Michal Repaský, primátor mesta Sabinov, Ing. Pavel Ondek, predseda OZ PŠaV na Slovensku, RNDr. Ingrid Gamčíková, podpredsedníčka OZ a predsedníčka ZZŠ na Slovensku, JUDr. Michal Guman, právnik OZ PŠaV.

V úvodnom vstupe Ing. Pavel Ondek, predseda zväzu, informoval prítomných o aktuálnych témach v školstve, vo svojej prezentácii poukázal na zvýšenie plátov od 1. septembra 2019 a 1. januára 2020.

v oblasti výchovy, vzdelávania a vedy. Ingrid Gamčíková, podpredsedníčka OZ a predsedníčka ZZŠ na Slovensku, prezentovala nový zákon 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch, poukázala na usmernenia pre aplikačnú prax s cieľom zjednotiť výpočet práce nadčas, čerpanie náhradného voľna a preplácanie nadčasov, ako aj o zverejnenie aplikačnej pomôcky pre správny výklad vyhlášok k zákonu č. 138/2019 Z. z.

Podrobnejšie rozobrala plán profesijného rozvoja podľa novej legislatívy a príplatky za profesijný rozvoj, možnosť využitia sabatikalu, pracovný po-

ce č. 63/2018 Z. z., zákona č. 470/2019 Z. z., ktorým sa novelizuje aj zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, príspevku na rekreácie (do pozornosti dal, že Finančné riaditeľstvo SR Banská Bystrica, odbor daňovej metodiky, v spolupráci s MF SR vydalo v marci 2019 usmernenie k príspevkom na rekreáciu s riešenými praktickými príkladmi).

Užitočnými informáciami trpezlivo odpovedal aj na otázky k pracovnoprávnym otázkam zúčastnených.

Michal Repaský, primátor mesta Sabinov, kladne zhodnotil spoluprácu s odborármi, reagoval na vypočuté

Upozornil na zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde, poukázal na možný problém s financovaním osobných nákladov v rámci regionálnych kompetencií samosprávy z dôvodu nižších daňových príjmov, najmä v súvislosti s nadtarifnými zložkami.

Pozastavil sa pri legislatívnych úpravách a zhodnotil rokovanie s niektorými politickými stranami, kde cieľom rokovania bolo prediskutovanie požiadaviek zväzu vyplývajúcich z Deklarácie 2020 a programu danej politickej strany

mer PZ na dobu určitú, ukončenie PP – 65 rokov veku, odpis z registra trestov a vytváranie tzv. atestačného portfólia. Kladne zhodnotila spoluprácu na tvorbe pracovného poriadku, ktorý bude predsedom zaslaný po jeho schválení. Štafetu k legislatívnym zmenám v školstve prevzal Michal Guman, právnik OZ PŠaV.

Svojou prezentáciou poukázal na legislatívne úpravy pri kolektívnych vyjednávaniach a KZ (vybrané otázky a aplikačné problémy).

Pozastavil sa pri novele Zákonníka prá-

problémy a ich riešenie z pohľadu samosprávy.

V závere sa poďakoval za dobrý obsah školenia a vyjadril nádej v takýchto stretnutiach pokračovať.

Účastníci školenia sa pripojili k primátorovi a tiež vyjadrili spokojnosť so školením s konštatovaním, že takéto stretnutia s výmenou informácií a skúseností sa zopakujú.

Text a foto:
Eva Vardžiková

Volejbalový turnaj zamestnancov školstva a samospráv okresu Sabinov

Vianočný volejbalový turnaj zamestnancov školstva a samospráv v okrese Sabinov píše svoju 23-ročnú históriu.

Každý zápas priniesol presne to, čo mal, športový zápal, premyslenú taktiku, dokonalú súhru, víťazné údery a občas malé chybičky.

V konečnom dôsledku nešlo o profesionálne výkony, ale o spoločné stretnutie školákov a zachovanie tejto volejbalovej tradície.

Tohoročný turnaj odštartoval podaním lopty ponad sieť Ing. Michal Repaský, primátor mesta Sabinov, a Ing. Vladimír Jánošík, primátor mesta Lipany.

Húževnatosť a herné nasadenie ukázalo 11 zmiešaných volejbalových tímov zo škôl a samospráv okresu Sabinov. Zastúpenie mali:

- ZŠ s MŠ Šarišské Michaľany
- ZŠ Komenského 13, Sabinov
- ZŠ Ulica 17. novembra 31, Sabinov
- MŠ Sabinov
- ZŠ Komenského 113, Lipany
- ZŠ Hviezdoslavova 1, Lipany
- ZŠ Jarovnice 192
- ZŠ Ostrovany
- Súkromné gymnázium DSA, Sabinov
- Mestský úrad Lipany
- Mestský úrad Sabinov

Dobrú hru v poli a medailové priečky obsadili:

1. miesto – Základná škola 192, JAROVNICE
2. miesto – Mestský úrad SABINOV
3. miesto – Základná škola, Komenského 13, SABINOV

Víťazom srdečne blahoželáme a o rok sa tešíme na stretnutie pri volejbalovej sieti.

Text a foto:
Eva Vardžiková

Okrúhly stôl zariadení poskytujúcich starostlivosť deťom s poruchami správania

Spoločný okrúhly stôl **Spolupráca zariadení, ktoré poskytujú starostlivosť deťom s poruchami správania** spoločne zorganizovali zástupcovia Fóra riaditeľov a zamestnancov Centier pre deti a rodiny a Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku, Združenie stredného školstva. Podarilo sa spoločne rokovať za stolom so zástupcami Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MP SVR), Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ), Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPS VaR), Úradu verejného zdravotníctva; reedukačných centier (RC), diagnostického centra (DC), centier pre deti a rodiny (CDR), Fóra riaditeľov a zamestnancov centier pre deti a rodiny (FRaZ DeD), Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku. Podujatie sa uskutočnilo v rekreačnom zariadení OZPŠaV Crocus v Kežmarských Žľaboch v dňoch 27. a 28. novembra 2019.

Na úvod zástupcovia jednotlivých zariadení prezentovali svoju činnosť a témy, ktoré by chceli na rokovaní otvoriť. Ako prvá vystúpila Mgr. Ďurková Fábryová, metodička ÚPSVaR pre oblasť výchovy v CDR. Prezentovala činnosť CDR, zamerala sa na typy poskytovanej starostlivosti, kapacity, organizačné zabezpečenie CDR, samostatne usporiadané skupiny vrátane činnosti špecializovaných skupín. Informovala prítomných o spôsobe umiestňovania a premiestňovania detí, o aplikácii VYSU, ktorá je nápomocná v tomto procese, pretože sa denne aktualizuje a poskytuje presné údaje o počte umiestnených detí, ako aj voľných miest v CDR v rámci SR.

Pomenovala nasledujúce oblasti (témy):

- kapacity RC,
- umiestňovanie a premiestňovanie detí s poruchami správania,
- spolupráca s RC a DC,
- deti s vážnymi poruchami správania a pridruženými psychiatrickými ochoreniami.

Nasledovalo vystúpenie PhDr. Pavla Bryndzáka, PhD., riaditeľa DC Záhorská Bystrica. Predstavil všeobecne činnosť DC a uvádzal aj príklady z činnosti v DC Záhorská Bystrica. Vo svojej reči sa dotkol súdnych rozhodnutí na výkon neodkladného alebo výchovného

opatrenia, poukázal najmä na zdĺhavosť procesu, zdôraznil potrebu vo výchovnom alebo neodkladnom opatrení súdom ohraničiť dĺžku diagnostiky maximálne na tri mesiace, čo by urýchlilo celý proces, spružnilo systém a DC by boli schopné lepšie reflektovať na potreby terénu v súvislosti s diagnostikou.

Pomenoval nasledujúce oblasti (témy):

- časté premiestňovanie detí v systéme (CDR, RC, DC) – dieťa vystrieda počas poskytovanej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu niekoľko zariadení (často aj viac ako päť), čo nie je v záujme dieťaťa,
 - rozhodovacia povinnosť DC v rámci diagnostiky pri určení typu zariadenia vzhľadom na potrebnú výchovu a starostlivosť pre dieťa (RC, CDR),
 - neodkladné a výchovné opatrenia – maximálne tri mesiace, postačujú na účely diagnostiky,
 - deti so psychiatrickými diagnózami.
- Prezentačnú časť uzatvoril zástupca RC PaedDr. Milo Kurina, riaditeľ RC Veľké Leváre. Vo svojom príspevku sa zamerával na činnosť RC. Poukázal na problémy, s ktorými sa stretávajú pri výkone svojej práce. RC nie sú vnútorne diferencované, a tak sa bežne v praxi stáva, že deti s ochrannou výchovou sú spoločne s deťmi s poruchami správania, čo nie je v najlepšom záujme detí vzhľadom na ich reedukáciu.

Pomenoval nasledujúce oblasti (témy):

- kapacity,
- spolupráca s CDR,
- neúplnosť informácií v sociálnych správach pri umiestnení dieťaťa z terénu do RC,
- premiestňovanie detí medzi RC a CDR,
- financovanie RC,
- deti so psychiatrickými diagnózami.

Po úvodnej časti Mgr. Zdenko Michalides, predseda FRaZ DeD, zhrnul načrtnuté oblasti a témy a prítomných vyzval na konštruktívnu diskusiu s cieľom nájsť a navrhnúť efektívne riešenia. Zástupcovia MŠVVaŠ informovali prítomných, že majú aktuálne spracovaný zoznam RC a liečebno-výchovných zariadení (LVS) aj s určenou kapacitou. Zaujal ich informačný systém, aplikácia VYSU, kde sú aktualizované voľné miesta v CDR. Zo strany ÚPS

VaR prostredníctvom Ing. Štefana Šuleka, námestníka sekcie sociálnych vecí a rodiny, im ponúkli možnosť vstúpiť do tohto systému. Zástupcovia MPSVR informovali prítomných o rokovaniach s ostatnými ministerstvami o problematike detí s vážnymi psychiatrickými diagnózami, o potrebe detenčného centra (alebo iného špecializovaného zariadenia), ako aj o stave a počte pedopsychiatrov a lôžkových častí na detských psychiatriách. V rámci pomenovaných oblastí ponúkli podporu a spoluprácu.

Prítomní počas rokovania spoločne spracovali úlohy, ktoré z diskusie a návrhov vyplývali a na ktorých sa po vzájomnej diskusii dohodli:

1. Treba **aktualizovať počet detí, ktoré sú t. č. umiestnené v CDR, treba im urobiť diagnostiku v DC alebo premiestniť pre diagnostikované poruchy správania do RC.**
2. Treba **aktualizovať počet detí, ktoré sú t. č. v RC a je možné umiestniť ich do CDR alebo späť do pôvodného prostredia**, z ktorého pochádzajú. Návrat detí do pôvodného prostredia by bol možný po prehodnotení sociálneho plánu práce s dieťaťom a jeho rodinou v spolupráci s oddelením sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPOaSK) a s využitím opatrení v rámci ambulantných a terénnych služieb v CDR.
3. Dôležité je zabezpečiť, aby sa v rozhodnutiach súdu o neodkladnom opatrení uvádzalo: **neodkladné opatrenie na výkon diagnostiky maximálne na tri mesiace.**
4. Zabezpečiť prístup **RC a DC vstúpiť do aplikácie VYSU**, kde budú môcť uvádzať kapacity a aktualizovať voľné miesta tak ako CDR.
5. Treba **informovať a metodicky usmerniť RC a DC, že prednostne budú do DC a RC umiestňované deti z terénu na základe rozhodnutia súdu** v porovnaní s deťmi umiestňovanými na základe dohody.
6. **Je potrebné rokovať o financovaní DC, ŠVZ a RC.** Jednou z možností je financovanie cez kapacity aj vnútornú diferenciaciu zariadení, tak aby vedeli zariadenia pružne

reflektovať na potreby a špecifiká terénu.

7. Najviac rezonovanou témou stretnutia boli **deti s duševnými poruchami a čoraz väčší počet týchto detí v zariadeniach. Je dôležité medzirezortne (Ministerstvo zdravotníctva SR) rokovať o možnostiach zriadenia špecializovaného zariadenia – je to nevyhnutná potreba aj v súvislosti so zákonom o dlhodobej starostlivosti či následnej starostlivosti.**
8. Ďalšiu skupinu detí a problematiku vyžadujúcu si pozornosť tvoria **deti s ochrannou výchovou. Je potrebné rokovať o tom s Ministerstvom vnútra SR a definovať materiálne a personálne zabezpečenie.**

nie.

Prítomní vyjadrili spokojnosť s dohodnutými závermi a prerozdelenými úlohami. Predbežne navrhli možnosť uskutočniť následné pracovné stretnutie k prehodnoteniu nastavených úloh. Po obsahovo hlavnej časti rokovania nasledovala voľnejšia diskusia. Vystúpili zástupcovia regionálnych odborových organizácií. Pani Otilia Džavoronková prezentovala spracovaný okruh problémov (aj na základe podnetov od zamestnancov CDR), s ktorými sa v pracovnoprávnej oblasti stretla. Týkali sa fondu pracovného času, priamej a nepriamej výchovnej činnosti, kvalifikačných predpokladov, postavenia pedagogických zamestnancov v CDR a i. Tieto podnety odovzdala Mgr. Ďurkovej

Fábryovej, ktorá sa zaviazala v termíne k nim písomne vyjadriť. Zástupcovia odboru vykonávania opatrení SPOD aSK v zariadeniach a predseda FRaZ DeD navrhli uskutočniť pracovné stretnutie sekcie vychovávateľov FRaZ DeD a zástupcov odborov, ktorí zastupujú CDR, a tam otvorene diskutovať o uvedených témach. Rokovanie sa skončilo vyjadrením spokojnosti s aktívnym a efektívnym prístupom zúčastnených, poďakovaním za ňu a vyslovením prania stretnúť sa opätovne pri riešení ďalších aktuálnych tém.

Mgr. Zuzana Ďurková Fábryová,
Ing. Ivan Šoš, PhD.,
predseda Združenia stredných škôl
a podpredseda zväzu

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Základné požiadavky na bezpečnosť detského ihriska

O d 1. 1. 2020 nadobudol účinnosť nový zákon č. 371/2019 Z. z. o základných požiadavkách na bezpečnosť detského ihriska. Tento zákon nám úplne nahradil, dokonca zmenil pohľad na bezpečnosť detských ihrísk. Doteraz nám túto povinnosť a stanovený legislatívny rámec zastrešovalo NV SR č. 349/2010 Z. z., ktorým sa ustanovovali podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody na prostriedkoch ľudovej zábavy, zariadeniach detských ihrísk a športovo-rekreačných zariadeniach. Zmenou a prijatím nového zákona je zvýšenie bezpečnosti detských ihrísk, sprehľadnenie povinností vlastníkov detských ihrísk a v neposlednom rade lepšia informovanosť verejnosti.

Zákon nám jasne stanovil, čo je **detské ihrisko** – priestor, v ktorom je umiestnené aspoň jedno zariadenie detského ihriska, prístupný verejnosti, vylúčené sú len detské ihriská s obmedzeným prístupom (ihriská, ktoré slúžia iba na domáce používanie).

Ihriskami, na ktoré sa vzťahuje zákon sú napríklad:

- ihriská v parkoch,
- v školách a školských zariadeniach.

Ihriskami, na ktoré sa zákon nevzťahuje, sú napríklad:

- ihriská na kúpaliskách,
- ihriská nachádzajúce sa v oddychových zónach,
- dvor rodinného domu,

- bytový dom (s obmedzeným prístupom!!!).

Staršie detské ihriská majú prechodné obdobie do 31. 12. 2021, aby splnili požiadavky na bezpečnosť podľa tohto zákona (opraviť, zabezpečiť výkon pravidelnej kontroly, niektoré povinnosti už aj priebežne).

Povinnosťou vlastníka je zabezpečiť, aby detské ihrisko v prevádzke bolo bezpečné. Odporúčame si jasne stanoviť prevádzkový čas – prevádzku ihriska. V tomto čase garantuje vlastník ihriska jeho bezpečnosť. Nejde len o samotné zariadenia detského ihriska, ale aj o príslušenstvo, ktoré nepredstavuje neprimerané nebezpečenstvo. Detské ihrisko smie vlastník uviesť do prevádzky na základe inšpekčného certifikátu (po vstupnej kontrole). Túto povinnosť je možné preniesť aj na dodávateľa detského ihriska. Okrem vstupnej kontroly je povinnosťou vlastníka ihriska vykonávať kontroly odbornou spôsobilou osobou raz za 24 mesiacov a správu z tejto kontroly uchovať tri roky. Medzi povinnosti vlastníka patria aj administratívne povinnosti, tie sa vzťahujú aj na staršie ihriská, sú nimi:

- a) označenie detského ihriska podľa § 5 informačnou tabuľou, ktorá obsahuje názov, adresu, vlastníka, prevádzkovateľa, prevádzkový čas, dátum poslednej vstupnej pravidelnej kontroly, kontaktné údaje na

oznamovanie úrazov, podmienky používania.

- b) evidencie úrazov v zmysle § 6 – povinnosť oznámiť SOI. Tieto záznamy sa uchovávajú tri roky.

Kontroly delíme na vstupné kontroly:

- vykonávajú sa pred uvedením do prevádzky po zriadení/po podstatnej zmene
- vykonávať ich bude inšpekčný orgán typu A, akreditovaný SNAS
 1. Je povinný vykonať obhliadku detského ihriska.
 2. Podrobne skontroluje celé detské ihrisko.
 3. Vydá inšpekčný certifikát.

Pravidelná kontrola:

- Vykonáva sa raz za 24 mesiacov.
- Je zameraná na vplyvy používania, počasia, vandalizmu, nedostatočnej alebo nesprávnej údržby.
- Kontrolu vykonáva FO alebo PO, ktorá ma viazanú živnosť na výkon pravidelnej kontroly detského ihriska, alebo aj vlastník, prevádzkovateľ detského ihriska, prípadne zamestnanec, ktorý je odborne spôsobilý.

Na záver jedno krátke odporúčanie. Skontrolujte si dokumentáciu a zmluvné vzťahy viažuce sa k vášmu detskému ihrisku. Za bezpečnosť detského ihriska zodpovedá **vlastník!**

Ing. Vladimír Kmec,
zväzový inšpektor

Kariérové poradenstvo ako benefit školy

ABSTRAKT

Taligová R., 2020, Kariérové poradenstvo ako benefit školy

Cieľom výchovno-vzdelávacej činnosti na jednotlivých typoch škôl je okrem iného pomáhať žiakom odhaliť ich talenty, silné stránky a jedinečný potenciál, čo ich nasmeruje na správne študijné zameranie a následne povolanie, v ktorom nájdu uplatnenie, motiváciu a radosť.

Od 1. septembra 2019 sa v regionálnom školstve posilňuje systém kariérového poradenstva, s čím súvisia nevyhnutné legislatívne zmeny. V školskom prostredí ide o komplex aktivít, ktoré majú pomôcť žiakom ZŠ a študentom SŠ porozumieť svetu práce, ujasniť si ciele štúdia smerujúce k vlastnej kariérovej ceste, poskytovanie informácií o vzdelávacích a pracovných príležitostiach, individuálne i skupinové poradenstvo zamerané na ďalšie štúdium či výber profesijnej oblasti.

Kľúčové slová: kariérové poradenstvo, kariérová výchova

Doterajšia prax ukazuje, že možnosti kariérového poradenstva v školstve sú u nás značne limitované nedostatkom finančných prostriedkov, časovou dotáciou v rámci vyučovania, ale aj dlhodobým nedoceňovaním tejto problematiky. Stalo sa súčasťou výchovného poradenstva a na školách ho vykonáva buď výchovný poradca, alebo špeciálny pedagóg, školský psychológ, prípadne kariérny poradca, ktorý prešiel príslušným vzdelávaním. Tí, ktorí sa začali tomuto poslaniu na školách so zánietením venovať, však upozorňujú na značné rezervy v možnostiach od-

bornej prípravy i vo vybavení nevyhnutnými informačnými a metodickými nástrojmi. Uvedené nedostatky inšpirovali tím skvelých odborníkov vo Výskumnom ústave detskej psychológie a patopsychológie a rozbehli rozsiahly ideový systém reforiem v rámci Národného projektu s názvom Štandardizáciou systému poradenstva k inklúzii a úspešnosti na trhu práce.

V praxi to znamená, že národný projekt prinesie:

- procesné štandardy multidisciplinárneho prístupu v systéme výchovného poradenstva a prevencie,
- sociálno-psychologický výcvik, výcviky v terapeutických metódach, zavedenie systému supervízie v poradenských činnostiach, inovácie vo vzdelávaní v oblasti kariérovej výchovy a kariérového poradenstva,
- asistenciu pri podpore strategického rozvoja školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie a špeciálnych výchovných zariadení, asistenciu pri získaní zdrojov na podporu kvality služieb, ktoré tieto zariadenia poskytujú.

Ako členka projektového tímu mám možnosť priamo sa podieľať na tvorbe záväzných štandardov, ktoré vychádzajú z reálnych potrieb súčasnej praxe kariérovej výchovy a poradenstva na školách i v CPPPaP.

Podľa mojich zistení kariérni poradcovia na svoju prácu potrebujú pravidelnú sumarizáciu relevantných informácií, noviniek a trendov, aktualizáciu siete škôl a prehľad o trhu práce v rámci SR, ale prioritne v rámci krajov a regiónov; podporné materiály určené na praktické použitie v jednotlivých fázach

práce (napr. model rozhovoru s riaditeľom školy – jeho načasovanie, štruktúra a vecná argumentácia, príklad stratégie školy v KP, pomoc pri tvorbe vlastného časovo-tematického plánu so zameraním na ročníky, aktivity, témy, spôsoby zapojenia učiteľského zboru do stratégie školy, zjednodušené diagnostické nástroje zamerané na silné stránky, talenty a motiváciu detí, typy aktivít pre prácu s triednymi kolektívami, podporné informačné materiály pre rodičov atď.); pravidelné stretávanie, výmenu skúseností, metodickú pomoc, koordináciu činnosti či praktické workshopy.

V oblasti kariérovej výchovy a kariérového poradenstva nás v systéme slovenského školstva toho čaká naozaj veľa. Tvorba a prijatie procesných štandardov bude len prvým krokom ku kvalite poradenských služieb poskytovaných jednotlivými školami. Veľmi dôležitý bude otvorený prístup riaditeľov škôl, ktorí vďaka kvalitnej stratégii svojej školy zahŕňajúcej kariérové poradenstvo získajú významný benefit, ktorí ocenia žiaci i rodičia.

Zdroje:

<https://vudpap.sk/x/projekty/standarty/>

<https://www.minedu.sk/karierove-poradenstvo/>

<https://www.komposyt.sk/pre-odbornikov/karierove-poradenstvo>

Mgr. Renáta Taligová,
externá expertka pre kariérové
poradenstvo a kariérovú výchovu
VUDPaP, Bratislava
Recenzovala: Mgr. Magdaléna Ponická

Za posudzovateľov do pracovných skupín SAAVŠ sa hlási vyše 1 100 záujemcov

Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo (SAAVŠ) prijala 1 122 žiadostí o zápis do zoznamu posudzovateľov. Prihlášky vyplnili nielen odborné kapacity z prostredia vysokých škôl či vedy, ale aj z radov podnikateľského sektora, študenti i experti zo zahraničia. TASR o tom informoval predseda výkonnej rady SAAVŠ Robert Redhammer. Agentúra pripravila a zverejnila formulár pre záujemcov, ktorý bolo možné vyplniť a zaslať do 20. decembra 2019. Túto možnosť využilo

903 záujemcov zo Slovenska. Záujemcovia zo zahraničia, ktorých eviduje SAAVŠ 219, mali možnosť poslať prihlášky do 15. januára. Z celkového počtu zahraničných záujemcov sa prihlásilo najviac českých expertov, bolo ich 113. Zvyšok tvorili zahraniční záujemcovia hovoriaci po anglicky.

„Prekvapil nás obrovský záujem žiadateľov, ktorí sa registrovali a majú záujem aktívne sa podieľať na nových akreditáciách a zlepšovaní kvality vy-

sokých škôl na Slovensku,“ povedal Redhammer. Podľa neho taký široký záujem svedčí nielen o dôležitosti pripravovaných zmien vo vysokom školstve pre Slovensko, ale aj o šírke a hĺbke týchto zmien, ktoré do slovenského vysokého školstva prichádzajú. Registrovaní záujemcovia musia spĺňať podmienky na zaradenie do zoznamu posudzovateľov, ktoré má SAAVŠ zverejnené na webovej stránke.

Zdroj: TASR, 18. 1. 2020

Porovnanie priemernej mzdy v regionálnom školstve v rokoch 2018 a 2019

zariadenie	priemerná mzda		rozdiel	priemerná mzda		rozdiel	priemerná mzda		rozdiel	priemerná mzda		rozdiel
	2018	2019		2018	2019		2018	2019		2018	2019	
	pedagogickí	pedagogickí		odborní	odborní		nepedag.	nepedag.		spolu	spolu	
Základné školy	1 204,4	1 332,3	127,9	1 070,2	1 180,4	110,2	636,4	758,9	122,5	1 081,9	1 209,9	128,0
Gymnázia	1 222,4	1 374,3	151,9	1 039,4	1 160,0	120,6	659,4	777,5	118,1	1 102,1	1 247,0	144,9
SŠS	0	1 374,5	0,0	0,0	1 176,6	0,0	0,0	857,1	0,0	0,0	1 248,9	0,0
SOŠ	1 213,3	1 364,3	151,0	1 006,2	1 166,5	160,3	762,8	847,8	85,0	1 079,8	1 223,2	143,4
Konzervatória	1 060,5	1 197,3	136,8	1 024,4	1 193,1	168,7	762,8	891,5	128,7	1 007,2	1 142,0	134,8
Špeciálne školy	1 212,2	1 343,7	131,5	1 074,5	1 202,7	128,2	697,3	824,2	126,9	1 117,9	1 249,0	131,1
Materské školy	923,8	1 035,5	111,7	963,0	1 062,4	99,4	553,2	669,6	116,4	833,6	946,3	112,7
Špeciálne materské školy	1 039,6	1 145,8	106,2	980,7	1 278,2	297,5	604,6	754,0	149,4	974,1	1 090,4	116,3
ZUŠ	1 027,4	1 149,2	121,8	0,0	0,0	0,0	715,0	849,4	134,4	984,3	1 108,0	123,7
Jazykové školy	1 261,5	1 422,0	160,5	0,0	0,0	0,0	704,2	853,6	149,4	1 075,3	1 224,3	149,0
ŠKD	853,5	949,9	96,4	826,1	1 103,4	277,3	591,7	716,7	125,0	847,6	944,4	96,8
ŠKD pri SŠ	920,4	1 038,1	117,7	1 041,9	1 229,8	187,9	540,9	680,2	139,3	910,3	1 028,2	117,9
CVČ	1 050,3	1 178,8	128,5	0,0	0,0	0,0	674,2	793,7	119,5	916,7	1 039,6	122,9
Školské internáty	1 090,8	1 231,9	141,1	1 341,9	1 257,2	-84,7	635,2	787,7	152,5	867,4	1 012,3	144,9
Školské internáty pri SŠ	1 020,7	1 150,0	129,3	1 071,8	1 241,2	169,4	623,5	771,1	147,6	779,2	921,8	142,6
Diagnostické centrá	1 184,6	1 376,3	191,7	1 101,3	1 167,0	65,7	671,6	859,1	187,5	960,0	1 140,4	180,4
Reedukačné centrá	1 186,2	1 294,2	108,0	998,1	1 091,5	93,4	642,4	806,6	164,2	886,2	1 023,8	137,6
Liečebno-vých.sanatóriá	1 086,1	1 234,3	148,2	1 156,6	1 227,9	71,3	677,2	837,9	160,7	869,5	1 022,6	153,1
Centrá pri PpPP	0,0	814,60	814,6	1 208,3	1 333,9	125,6	782,2	885,9	103,7	1 120,8	1 242,0	121,2
Centrá ŠpP	1 169,6	1 449,4	279,8	1 153,2	1 252,8	99,6	844,6	949,5	104,9	1 110,2	1 214,1	103,9
Školské stravovanie	0,0	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	594,9	705,5	110,6	594,9	705,5	110,6
Školy v prírode	1 621,8	1 778,8	157,0	0,0	0,0	0,0	667,4	835,4	168,0	779,0	937,5	158,5
Strediská služieb škole	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	961,7	1 109,2	147,5	961,7	1 109,2	147,5
Strediská odb.praxe	1 210,9	1 229,3	18,4	0,0	0,0	0,0	802,6	865,0	62,4	964,4	1 033,7	69,3
Školské hospodárstvo	2 073,3	2 155,0	81,7	0,0	0,0	0,0	780,6	999,1	218,5	850,7	1 095,0	244,3
Spolu	1 119,2	1 245,4	126,2	1 137,5	1 250,6	113,1	628,7	747,2	118,5	970,6	1 093,8	123,2
Školy	1 207,0	1 342,6	135,6	1 063,1	1 179,8	116,7	666,7	791,0	124,3	1 085,2	1 218,8	133,6
MŠ, ZUŠ, ŠJ a ŠZ	944,0	1 055,8	111,8	1 172,6	1 282,6	110,0	598,6	714,5	116,0	804,8	917,8	113,0

Priemerná mzda v NH SR za rok 2018 je 1 013,00 €; Priemerná mzda v NH SR za rok 2019 je 1 092,00 €

Spracovala: Ing. Koperová; zdroj: CVTISR

Počet zamestnancov a priemerné mzdy v regionálnom školstve za rok 2019

zariadenie	PEPZ	z toho			z toho			priemerná mzda			
		pedag.	odborní	nepedag.	MP spolu	ped. a odb. zamest.	nepedag.	pedagogickí	odborní	nepedag.	Spolu
Základné školy	45 639,6	35 542	485,1	9 612,5	662 648 465	575 114 889	87 533 576	1 332,3	1 180,4	758,9	1 209,9
Gymnázia	7 006,8	5 501,4	24,3	1 481,1	104 886 395	91 067 100	13 819 295	1 374,3	1 160,0	777,5	1 247,4
SŠS	447,1	336,5	3,4	107,2	6 700 392	5 597 808	1 102 584	1 374,5	1 176,6	857,1	1 248,9
SOŠ	17 642,7	12 795,5	46,1	4 801,1	258 968 568	210 124 622	48 843 946	1 364,3	1 166,5	847,8	1 223,2
Konzervatóriá	843,8	689,8	1,6	152,4	11 563 539	9 933 110	1 630 429	1 197,3	1 193,1	891,5	1 142,0
Špeciálne školy	5 868,8	4 774,7	33,6	1 060,5	87 959 732	77 471 439	10 488 293	1 343,7	1 202,7	824,2	1 249,0
Materské školy	22 497,9	16 938,3	64,8	5 494,8	255 463 834	211 311 436	44 152 398	1 035,5	1 062,4	669,6	946,3
Špeciálne materské školy	515,3	436,2	4,6	74,5	6 742 856	6 068 771	674 085	1 145,8	1 278,2	754,0	1 090,4
ZUŠ	6 192	5 341,3	0	850,7	82 329 730	73 658 892	8 670 838	1 149,2	0,0	849,4	1 108,0
Jazykové školy	191,5	125	0	66,5	2 813 340	2 132 203	681 137	1 422,0	0,0	853,6	1 224,3
ŠKD	5 359,4	5 229,1	2,6	127,7	60 734 924	59 636 722	1 098 202	949,9	1 103,4	716,7	944,4
ŠKD pri SŠ	550,5	534,7	0,2	15,6	6 792 156	6 664 815	127 341	1 038,1	1 229,8	680,2	1 028,2
CVČ	999,9	638,4	0	361,5	12 473 292	9 030 245	3 443 047	1 178,8	0,0	793,7	1 039,6
Školské internáty	1 386,3	699,9	0,8	685,6	16 840 146	10 359 186	6 480 960	1 231,9	1 257,2	787,7	1 012,3
Školské internáty pri SŠ	705,4	267,9	10,2	427,3	7 802 639	3 848 516	3 954 123	1 150,0	1 241,2	771,1	921,8
Diagnostické centrá	172,2	82,8	18,4	71,0	2 356 361	1 624 441	731 920	1 376,3	1 167,0	859,1	1 140,4
Reedukačné centrá	418,7	178,8	13,6	226,3	5 144 454	2 954 048	2 190 406	1 294,2	1 091,5	806,6	1 023,8
Liečebno-vých. sanatóriá	146,6	51,7	16,9	78,0	1 799 227	1 014 953	784 274	1 234,3	1 227,9	837,9	1 022,6
Centrá pri PpPP	870,8	2	692,3	176,5	12 977 806	11 101 458	1 876 348	814,6	1 333,9	885,9	1 242,0
Centrá ŠpP	587,4	11,4	494,1	81,9	8 557 985	7 624 829	933 156	1 449,4	1 252,8	949,5	1 214,1
Školské stravovanie	14 177,3	0	0	14 177,3	120 019 211	0	120 019 211	0,00	0,00	705,5	705,5
Školy v prírode	79,5	8,6	0	70,9	894 300	183 576	710 724	1 778,8	0,00	835,4	937,5
Strediská služieb školy	90,4	0	0	90,4	1 203 300	0	1 203 300	0,00	0,00	1 109,2	1 109,2
Strediská odb. praxe	53,1	24,4	0	28,7	658 141	360 249	297 892	1 229,3	0,00	865,0	1 033,7
Školské hospodárstvo	23,9	2	0	21,9	314 286	51 719	262 567	2 155,0	0,00	999,1	1 095,0
Spolu	132 466,9	90 212,4	1 912,6	40 341,9	1 738 645 079	1 376 935 027	361 710 052	1 245,4	1 250,6	747,2	1 093,8
Školy								1 342,6	1 179,8	791,07	1 218,8
MŠ, ZUŠ, ŠJ a ŠZ								1 055,8	1 282,6	714,5	917,8

Priemerná mzda v NH SR za rok 2018 je 1 013,00 €; Priemerná mzda v NH SR za rok 2019 je 1 092,00 €.

Spracovala: Ing. Tatjana Koperová

Zdroj: CVTISR

Počet zamestnancov a priemerné mzdy (€) na verejných vysokých školách za rok 2019

Zariadenie	PEPZ	2019	2019	2018	rozdiel
		MP spolu	priemerný plat	priemerný plat	€
Vysokoškolské vzdelávanie	14 848	248 251 601	1 393,29	1 257,43	135,86
Výskum a vývoj	3 689	73 280 084	1 655,37	1 499,15	156,22
Študentské domovy	1 361	15 145 634	927,56	783,38	144,18
Študentské jedálne	342	3 568 831	869,85	770,00	99,85
Vysoká škola celkovo	20 409	344 749 361	1 407,66	1 265,35	142,31
Zamestnanci VŠ kategória – VŠ učitelia	9 538	198 761 536	1 736,59	1 596,14	140,45
Profesor	1 421	42 980 077	2 519,99	2 360,97	159,02
Docent	2 475	57 315 382	1 929,60	1 779,34	150,26
Odborný asistent	5 161	91 166 944	1 472,16	1 340,21	131,95
Asistent	278	4 466 327	1 337,38	1 179,76	157,62
Lektor	202	2 829 806	1 165,68	1 067,11	98,57
Zamestnanci VŠ kategória – výsk., umel. zam.	1 425	25 838 762	1 510,93	1 350,13	160,80
Zamestnanci VŠ – nepedagogickí zamestnanci	9 446	120 149 063	1 059,95	921,53	138,42
Odborní zamestnanci	2 091	27 714 261	1 104,34	973,13	131,21
Administratívni zamestnanci	3 204	50 792 593	1 321,07	1 176,16	144,91
Prevádzkoví zamestnanci	2 478	23 302 217	783,54	650,23	133,31
Zamestnanci študentských domovov	1 293	14 394 841	927,81	776,80	151,01
Zamestnanci študentských jedální	380	3 945 151	866,07	768,72	97,35

Prehľad o zamestnancoch a mzdových prostriedkoch (€) na verejných vysokých školách za rok 2019

Ukazovateľ	Merná jedn.	Skutočnosť k 31. 12. 2018	Percentuálny podiel na MF	Skutočnosť k 31. 12. 2019	Porovnanie		Percentuálny podiel na MF
					rozdiel	%	
	€						
PEPZ	osoby	20 492	x	20 409	-83	99,59	x
MPC	€	311 155 197	100,00	344 749 361	33 594 164	110,80	100,00
Tarifné platy	€	165 772 767	53,28	192 346 613	26 573 846	116,03	55,79
Náhrady mzdy	€	41 184 099	13,24	45 752 939	4 568 840	111,09	13,27
Nadčasy	€	1 401 203	0,45	1 727 884	326 681	123,31	0,50
Príplatok za riadenie	€	2 541 447	0,82	2 684 562	143 115	105,63	0,78
Osobné príplatky	€	39 342 300	12,64	38 871 755	-470 545	98,80	11,28
Ostatné príplatky	€	2 239 027	0,72	2 849 955	610 928	127,29	0,83
Jubilejné odmeny	€	397 025	0,13	721 835	324 810	181,81	0,21
Osobný plat	€	9 286 897	2,98	8 770 347	-516 550	94,44	2,54
Odmeny	€	48 934 322	15,73	50 958 701	2 024 379	104,14	14,78
Náhrady za prac. pohotovosti	€	91 468	0,06	104 474	13 006	114,22	0,03
Priemerný mesačný plat	€	1 265,83	x	1 407,66	141,83	111,20	x

Zdroj: CVTISR, Spracovala: Ing. Tatjana Koperová

Dovidenia, rezne, alebo startup modrej planéty

Pod takýmto názvom sa v dňoch 11. až 13. decembra 2019 v hoteli Magnólia v Piešťanoch uskutočnila konferencia, ktorú zorganizovala Prvá asociácia školského stravovania na Slovensku (I. ASKOŠ) s podporou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. V úvode druhého rokovacieho dňa účastníkov konferencie pozdravil a privítal v meste Piešťany primátor Mgr. Peter Jančovič, PhD. Ministerka školstva JUDr. Mgr. Martina Lubyová, PhD., zdôraznila podporu ministerstva a význam spoločného stravovania v jedálňach materských a základných škôl, ako aj školských zariadení. Za Odborový zväz pracovníkov školstva a vedy na Slovensku sa k účastníkom prihovril doc. Ing. Miroslav Habán, PhD., ktorý sa zamerlal na postavenie zamestnancov školských jedální a ich platové podmienky. Zmienil sa o aktivitách zväzu v oblasti školského stravovania v regionálnom a vo vysokom školstve, o činnosti profesijných sekcií stravovania v rámci zväzu a o pripomienkovaní dokumentov a legislatívnych materiálov súvisiacich so zavedením bezplatných školských obedov, platového ohodnotenia zamestnancov školských jedální, študentských jedální a stravovacích zariadení. Osobitne hovoril o liste predsedu zväzu Ing. Pavla Ondeka, ktorý bol odoslaný predsedovi vlády SR Ing. Petrovi Pellegrinimu dňa 12. 11. 2019. Týkal sa odmeňovania nepedagogických zamestnancov (vrátane kuchárov, kuchárook, vedúcich zamestnancov jedální) v súvislosti s vývojom výšky minimálnej mzdy. Túto aktivitu zväzu ocenila aj prezidentka I. AŠKOS Bc. Mária Tejiščáková, Dis., ktorá vyslovila poďakovanie OZ PŠaV na Slovensku.

Príspevok k problematike FLEXI prin-

cípov a budúcnosti školského stravovania prezentovali Mgr. Jana Gers z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a Ing. Silvia Tokárová z I. ASKOŠ. Hlavným princípom FLEXI školského stravovania je koncepcia Nutričného modelu Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO), Národný program podpory zdravia SR a Akčný plán prevencie obezity na roky 2015 až 2025. Východiskom je:

1. kvalita surovín a z nich pripravovaných jedál,
2. zníženie podielu tukov,
3. zníženie podielu živočišných bielkovín,
4. zvýšenie príjmu ovocia a zeleniny s cieľnou kontrolou energetickej hodnoty jedál a podielu železa v jedlách.

Po prezentáciách nasledoval priestor na panelovú diskusiu pilotných overovateľov FLEXI školského stravovania z vybraných školských jedální. V diskusii aktívne vystúpili so skúsenosťami pilotných projektov v školských jedlňach predstaviteľky ŠJ pri ZŠ Prostějovská Prešov, ŠJ pri ZŠ M. R. Šte-

fánika Hlohovec, ŠJ ZŠ Podzámska Hlohovec, ŠJ pri ZŠ Hradná Nové Zámky, ŠJ pri ZŠ Janigova a ŠJ Bernolákova Košice. S prezentáciami úspešných projektov Zdravie na tanieri vystúpili aktérky zo ZŠ Kuliškova Bratislava, ZŠ Košariská, ZŠ Bytča. V diskusii boli prezentované pozitívne skúsenosti so zavedením FLEXI školského stravovania, ale i rezervy a postrehy, námety na zlepšenie tejto alternatívy v školskom stravovaní. Treba zdôrazniť, že je to doplnenie noriem, podľa ktorých sa varilo v školských jedlňach v roku 2018 a varí aj v súčasnosti, pričom v roku 2019 sa vydali ďalšie metodiky a normy

s cieľom zlepšenia a spestrenia jedálníčkov. Medzi účastníkmi konferencie boli aj členovia OZ PŠaV na Slovensku doc. Ing. Marta Habánová, PhD., Edita Horváthová a Ing. Tibor Faragó.

Ďalšie zaujímavé informácie o konferencii nájdete na: <https://askos.sk>

doc. Ing. Miroslav Habán, PhD.,
podpredsa zväzu
Foto: archív OZ PŠaV na Slovensku

Spomienková konferencia o holokauste: 75. výročie oslobodenia nemeckého nacistického koncentračného a vyhladzovacieho tábora v Osvienčime (Auschwitz-Birkenau)

V poľskom Krakove a Osvienčime (Auschwitz) sa v dňoch 26. až 29. januára 2020 uskutočnila spomienková ceremónia a medzinárodná konferencia o holokauste. V pondelok 27. januára bola spomienková ceremónia v Osvienčime pri príležitosti 75. výročia oslobodenia koncentračného tábora Auschwitz-Birkenau. Na podujatí sa zúčastnila aj slovenská prezidentka Zuzana Čaputová, ktorá spolu s členmi kráľovských rodín, prezidentmi a premiérmi z takmer 60 krajín a s 80 účastníkmi konferencie vzdala úctu obetiam

činenia so zmenou paradigmy holokaustu zo 70. až 90. rokov. Máme dôkazy o tom, že v čase 2. svetovej vojny, v čase holokaustu, v Poľsku tajne vyučovali poľskí učitelia. V súčasnosti ich žije už veľmi málo, okolo stovky, a stále ich je menej. História nemôže dovoliť manipulovať s faktmi. Musíme sa viac angažovať v pravde o holokauste, viac sa o tom rozprávať so žiakmi, študentmi, aby budovanie súčasnosti a budúcnosti vychádzalo z pravdivých údajov histórie.“

David Edwards, generálny sekretár

a sú mementom pre súčasníkov, pre budúce generácie. Známe sú tiež ďalšie genocídy, napríklad v Arménsku, Kambodži. A preto nie je možné, aby reprezentanti extrémnej pravice narúšali ľudské práva akéhokoľvek národa či národnosti. My z pozície Education International (EI) dbáme na to a chceme sa podieľať na tom, aby sa nezaбудlo na hrôzy holokaustu. Všetky svedectvá nám pomáhajú v tom, aby sme lepšie učili svojich žiakov a študentov, čo hrozné sa v minulosti stalo. Ale musíme aj dnes učiť tomu, aby boli prepojení empatiou, aby nepodliehali strachu, musíme ich učiť, aby boli pripravení na to, že musia vedieť ochrániť slabších, aby im pomohli a súčasne si vedeli pomôcť navzájom“.

holokaustu. Pri tejto príležitosti uviedla: „Fašizmus je stále živý aj u nás, v našej spoločnosti, a preto si myslím, že je veľmi dôležité, aby sme spoločnými silami urobili všetko pre to, aby sa opäť nedostal k moci.“ Súčasne pripomenula, že medzi obeťami holokaustu boli aj desaťtisíce spoluobčanov, násilne odvlečených zo slovenských miest a dedín.

V utorok 28. januára 2020 medzinárodnú konferenciu organizovanú Education International (EI), nadáciou Friedrich Ebert Stiftung a Zväzkom Nauczycielstwa Polskiego (ZNP, Poľský odborový zväz učiteľov) otvoril Slavomir Broniarz, predseda ZNP. Pozdravil 80 účastníkov spomienkovej konferencie a vo svojom príhovore uviedol: „Naša konferencia hovorí, o čom bol holokaust, aký je jeho odkaz pre súčasné mladé generácie. Je potrebné učiť a viac rozprávať o hrôzach druhej svetovej vojny, o holokauste v školách, na univerzitách. Máme do

Education International (EI), vo svojom príhovore spomenul, že „obrazy a expozície, ktoré videl v Múzeu holokaustu a v koncentračnom tábore, sú svedectvom, ako hitlerovskí nacisti neľudsky likvidovali viac ako 6 miliónov európskych Židov. Sú známe štatistiky, koľko ľudí nacisti transportovali vo vagónoch smrti. Slová Mariana Turškého zostanú navždy v mojom srdci

Andreas Kelle predstavil medzinárodný projekt GEW-ITU-ZNP, pričom povedal, že „Nemci sa poučili z histórie. Ale nemôžem povedať, že sa Nemci takisto obávajú ochrany ľudských práv aj v súčasnosti. Je pravda, že aj teraz máme v parlamente krajne pravicovú stranu, čo vedie k ostráživosti. Chceme sa vyvarovať bagatelizovania holokaustu. Je povinnosťou učiteľov, aby

zahraničný film (Bittere Ernte z roku 1985 – nemecký film o osudoch židovských žien počas 2. svetovej vojny a film Európa, Európa z roku 1991 – považovaný za jej najlepšie dielo nakrútené podľa životopisu židovského mladíka, ktorý uteká z Nemecka do Poľska počas Krištalovej noci v roku 1938, odtiaľ do ZSSR, kde je zajatý a skončí v elitnej Hitlerjugend). Jej filmy boli viacnásobne ocenené, napr. získala hlavnú cenu v Cannes, Zlatý glóbus

súčasná generácia mladých bola vedomá k tomu, aby sa nezopakovala tragédia holokaustu. Projekt je zameraný aj na to, ako postupovať na vyučovacích hodinách o téme holokaustu. Nadácia Friedrich Ebert Stiftung robila viacero vzdelávacích projektov na bilaterálnej úrovni a v roku 2015 sme sa dohodli v Poznani, že sa uskutoční konferencia a projekt za účasti Poľska, Nemecka a Izraela v roku 2020, teda pri príležitosti 75 rokov od holokaustu. Dnes sa musíme zaoberať problematikou holokaustu už aj z toho dôvodu, že je čoraz menej živých priamych účastníkov, ktorí túto hrôzu zažili a prežili. Aj v Nemecku máme utečencov z rôznych krajín, ktorí čelili prenasledovaniu, majú skúsenosti s „antiizraelizmom“, čo môže byť tiež významnou výzvou pre nové vzdelávanie súčasnej generácie. Barbarstvo v Osvienčime bolo faktom, a preto je potrebné nedopustiť to, aby sa zopakovalo.“

Zaujímavá bola diskusia medzi účastníkmi konferencie, ktorí hovorili o skúsenostiach s vyučovaním o holokauste, antisemitizme v rôznych krajinách: v Poľsku, Nemecku a ďalších európskych štátoch, ale aj v Izraeli, Namíbií, Uruguaji a Spojených štátoch amerických.

Diana Woloschuk, členka výboru EI, CTF-FCE (Kanada), moderovala sekciu venovanú vyučovaniu o holokauste. V tejto časti prezentovali svoje príspevky zamerané na metódy vyučovania a praktické skúsenosti s vyučovaním holokaustu Meron Mendel, riaditeľ Múzea Anny Frankovej v Nemecku, Monika Koszyńska z Múzea histórie poľských Židov POLIN vo Varšave.

Susan Flocken, riaditeľka ETUCE, s Matjažom Grudenom, predsedom demokratickej frakcie v Rade Európy, zodpovedným za interaktívnu diskusiu k učebným materiálom o holokauste, viedli ďalšiu sekciu. Matjaž Gruden uviedol, že „úlohou Rady Európy je ochrana práv človeka, čo je hlavnou úlohou konvencie o ľudských právach. Vyučovanie musí obsahovať aj témy o Krištalovej noci z 9. na 10. novembra 1938, ktorou sa začala likvidácia Židov,

Rómov, homosexuálov, ako aj o celom holokauste, o zverstvách, ktoré boli spáchané hitlerovskými nacistami, hlavne v koncentračných táboroch Osvienčim, Buchenwald, Mauthausen, Dachau a ďalších. Je potrebné zabrániť šíreniu myšlienok xenofóbie, populizmu a musíme byť obozretní proti extrémizmu. Nie je dôležité, čo sa deje v Bruseli, Štrasburgu, ale ako sa k tejto otázke stavajú jednotlivé členské štáty EÚ“.

V diskusnom paneli pre učiteľov Výučba o holokauste dnes – príklady dobrej praxe, ktorý moderoval generálny sekretár EI v Škótsku (Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska) Larry Flanagan, si účastníci konferencie vymenili postrehy z vyučovacieho procesu o vnímaní problematiky holokaustu. Boli prezentované dokumenty – videofilmy o vedení mladých ľudí, aby si uctili pamiatku obetí holokaustu. Andrew Beiter z Americkej asociácie učiteľov (Spojené štáty americké) prezentoval príklady správnej praxe s vyučovaním holokaustu v USA, Kambodži, Ukrajine, vo Rwande. Vedú sa úvahy, že každý žiak 8. ročníka základnej školy musí mať vedomosti o genocíde, xenofóbií. Prezentoval 7 odporúčaní pre správnu aplikáciu vyučovacích metód v praxi.

Účastníci konferencie sa stretli s najúspešnejšou poľskou režisérkou a scenáristkou Agnieszka Holland, dvojnásobnou laureátkou Oscara za najlepši

udelený Hollywoodskou asociáciou zahraničných novinárov a i. Režisérka priblížila významné milníky zo svojho života z čias, keď žila v Poľsku, v emigrácii, o režirovaní a nakrúcaní jej filmov o holokauste, antisemitizme a židovskej problematike.

V závere účastníkom konferencie prezentoval Pesach Landsberg z ITU (Izrael) Vyhlásenie z medzinárodnej konferencie EI o holokauste, v ktorom sa jednoznačne odsudzuje tento jav. Odborový zväz pracovníkov školstva a vedy na Slovensku na konferencii reprezentovali Miroslav Habán, predseda Združenia vysokých škôl a priamo riadených organizácií, a Ján Mikluš, člen predsedníctva zväzu a predseda Rady ZO PŠaV pri Prešovskej univerzite v Prešove.

doc. Ing. Miroslav Habán, PhD.,
podpredseda OZ PŠaV na Slovensku
Foto: archív OZ PŠaV na Slovensku

Keď vzťahová väzba bolí

ABSTRACT:

Cingelová M., 2020: When the relationship attachment hurts

In this contemplation, there are illustrated terms of relationship education and relation attachment and their importance in practice. What would eventually happen if the relation attachment exceeds the level of normality? How is the life of a child with a narcissist parent or parent who is a manipulator like? How can this child free yourself from the dominion of a parent who makes the offspring the subject of interest? These questions are of chief interest in this contemplation that is mostly dedicated to children – those being victims of manipulation. It is the children that this work attempts to appeal. These children who are now adults and still being victims of their narcissist parents should understand the context about which they think as normal although it is not. Children must be initiators of change. If they do not stop the practices of their parents as soon as possible, they will lose their own right to have a free and happy life.

Key words: parent, children, narcissism, handling, attachment

Om tom, ktoré obdobie v živote človeka je najdôležitejšie, je zbytočné polemizovať. Niektorí psychológovia kladú veľký dôraz na obdobie adolescence, iní zas nie. Myslíme si, že všetky sú dôležité pre správne utváranie a formovanie osobnosti, ani jednu etapu jedinec nemôže preskočiť. Keďže aj ontogenéza jedinca má svoju chronológiu, prikláňame sa k názoru mnohých pedagógov a psychológov, ktorí kladú veľký dôraz na správne formovanie osobnosti dieťaťa od narodenia po obdobie šiestich rokov. V tomto období je duša dieťaťa ako „tabula rasa“, o ktorej sa vyjadroval John Locke, predstaviteľ anglickej pedagogiky, ktorého uvedené slovné spojenie vystihuje najdôležitejšiu podstatu výchovy v ranom období. Súvisí to s tým, že dieťa v tejto etape všetko vníma, cez pozorovacie mechanizmy sa učí reagovať na konkrétne situácie a pod. Ak výchova v tomto štádiu nespĺňa zdravý, normálny priebeh, vybočuje a uchyluje sa k abnormalitám, rodičia by si mali uvedomiť, že skôr či neskôr budú musieť dieťaťu celé toto obdobie vysvetľovať, ale aj ospravedlňovať svoje

nevhodné správanie a konanie v interakcii k maloletej osobe, ktorá si patologické prostredie rodiny a jej nevhodné podmienky, v ktorých niekoľko rokov jestvovalo, prenáša do nasledujúcej etapy.

Z uvedeného vyplýva, že výchovu možno dieťaťu buď pomôcť pre jeho budúci život, alebo nie. Patologické zaobchádzanie s dieťaťom už nie je ani tak záležitosť jeho samého, ale jeho rodiča. Preto v niektorých prípadoch musíme pomôcť najprv rodičom, až potom ich deťom. „*Nejestvuje jediná metóda, ktorá by bola vhodná pre všetky deti*“ (Jánošiová 1975, s. 55). Súhlasíme s tvrdením autorky, pretože každé dieťa ako organická jednota psychického a fyzického je individuálna. Z toho vyplýva aj rôznorodosť reakcií detí, pri ktorých sa používa rovnaký výchovný štýl, výchovné metódy. Neodporúča sa to aj preto, že deti sa komplexne odlišujú, „*rovnaká metóda môže u dvoch detí vyvolať úplne odlišné reakcie*“ (Jánošiová 1975, s. 55), súvisí to s tým, že každé dieťa reaguje inak na krik, plač, rozrušenie, každé potrebuje niečo iné a iným spôsobom a pod.

Niektoré z rodín sa usilujú plniť si všetky funkcie, ktoré by rodina mala spĺňať, dôležitým determinantom sú aj tak rodičia. Čo v prípade, ak ide o rodiča, ktorý má všetko pod kontrolou, javí sa takmer dokonalý, ale ktorého povaha či osobnosť je problémom pre celé okolie? Spolužitie s narcistickým rodičom (rodičmi) je pre deti veľmi stresujúce. Z kvantitatívnych determinantov sa nemôžeme hlbšie venovať narcizmu v histórii psychoterapie, pripomenieme len, že ide o nadmerný, chorobný záujem o vlastnú osobu, s čím súvisí zameranosť predovšetkým na seba. Podľa internetového Krátkeho slovníka slovenského jazyka v sekcii psychologických, medicínskych termínov je narcizmus definovaný ako „*vývinové štádium, v ktorom jedinec preceňuje svoje schopnosti až do omnipotencie*“ (KSSJ). Substantívum omnipotencia v tomto kontexte možno exemplifikovať ako neobmedzenú moc.

Pre správnu výchovu je nevyhnutná aj *vzťahová väzba*, autori hovoria aj o *vzťahovej výchove*, ktorá v sebe zahŕňa komplexný prístup k deťom. V súčasnosti sa stierajú hranice pozitívnej a negatívnej vzťahovej väzby vo výchove. Mnohí pozitívnu vzťahovú

väzbu vnímajú ako jeden z výchovných štýlov, pri ktorých sa má ten, ktorý vychováva, správať liberálne. To nie je správne ponímanie. V každej výchove, aj keď by bola vzťahová, pozitívna, humánna, demokratická, musia platiť hranice, pravidlá, pri ich nedodržaní je maloletá osoba sankciovaná. Pozor na jednu dôležitosť! „*Pre dieťa trest alebo odmena nie je to, čo si pre neho vymyslí rodič, ale predovšetkým to, čo dieťa ako trest či odmenu vníma, prežíva*“ (Matějček 2007, s. 26). „*Vzťahová výchova sa nezameriava výlučne len na dieťa, ale všetkých členov rodiny*“ (Sears 2012, s. 51). Každá správna výchova sa javí ako náročná, ale pedagogika upozorňuje na náročný, sústavný, cieľavedomý proces smerujúci k ideálu. Preto mnohí, dnes už *unavení rodičia* rezignovali alebo stagnovali. Čo v prípade, ak vzťahová väzba prešla za hranicu normality? Ako ju vnímajú narcistické osoby a čo sa deje s rodinou čo i len s jedným takýmto rodičom?

V prvom rade narcistická osobnosť odmieta prijať fakt, že by mohla byť patologickou v tomto kontexte. Jej spôsob správania a konania nie je v zhode. Možno vnútorne o tom vie, nikdy si to však reálne neprizná. Alebo o tom vôbec netuší, na vine je vždy okolie, ono nie je v poriadku a pod. Typickou vlastnosťou pre týchto jedincov je ovládanie myslenia osoby, osôb, dosahovanie cieľa pre vlastné uspokojenie aj na úkor druhých. Narcistický jedinec možno dávno v minulosti skúsil prostredníctvom manipulácie dosiahnuť svoj cieľ a zistil, že to nefunguje. Dnes ide o jeho zautomatizovaný návyk, ktorý sa stal jeho súčasťou. Šarmantní, okúzľujúci, ale manipulatívni rodičia. Príliš egocentrickí. Zakaždým sa usilujú vyzeráť pred okolím v tom najlepšom svetle napriek tomu, že k vlastným ro-

dinným príslušníkom sa tak nie vždy správajú. Na deti reagujú často dominantne, hrubo až agresívne. Otázka je, či ide o agresiu alebo agresivitu, v každom prípade verbálna agresivita je pre nich veľmi typickou črtou. Ich deti žijú v úzkosti až strachu, ale začína sa to nevinnou anxiétou, dieťa cíti, že niečo nie je v poriadku, ale ignoruje to, čo mu hovorí jeho vlastné ja, z jediného dôvodu. Manipulatívnemu rodičovi nemôže hocikto hocičo povedať, ak to urobí, prerastie to do konfliktu, označí vás za patologickú osobnosť, pokiaľ ide o dieťa, je schopný ho nenávidieť až úplne odvrhnúť, ignorovať. Rodič manipulátor často hovorí, ako svoje deti miluje, veľa objíma, bozkáva. Podľa zozbieraných svedectiev psychoterapeutických sedení, o ktorých píše Isabelle Nazara-Aga, ale aj iní, sa na základe empirickej časti zistilo, že rodič manipulátor nie je schopný bezpodmienečnej lásky, nedokáže bezhranične milovať, v mnohých sférach je blok, strach z odmietnutia, sústavne vykresľovanie seba v najlepšom svetle, strach z pravdy, že disponuje touto vlastnosťou. Je žiarlivý, lebo šťastie iných je pre nich ich vlastným nešťastím. Dieťa takéhoto rodiča má v sebe zakorenené, že je veľmi, veľmi milované, nemusí to byť tak vždy. Dieťa to neodhadne, lebo rodičovi verí. Všetko sa začne prelamovať v školskom veku, puberte, adolescencii, dospelosti, keď si mnohé z týchto detí všimnú, že nie je všetko tak, ako by malo. Dieťa manipulátora vám nikdy nedá za pravdu, že je terčom manipulácie vlastného rodiča a jeho ohavných techník, ktoré sa stupňujú. Zakaždým vyhráva súcit, kladný vzťah, úcta k rodičovi, ktorá v tomto kontexte s tým nemá nič spoločné.

Myslenie týchto detí je iné, pozerajú na všetko, o čo ich manipulátor žiada, cez záclonu, ktorá im nedovoľuje vidieť veci reálne, ako sú. Všetkému uveria až do takej miery, že ich rodič je pre nich bohom, čo má za následok aj prehodenie základnej hierarchie z teologického hľadiska: Boh, manžel/ka, deti, zvyšok.

To znamená, že rodič obsadzuje druhé miesto v ich živote, potom partner a to je už problém.

Deti manipulátorov majú strach povedať pravdu, ak sa im niečo nepáči, sú vycvičení. Platí: nehorov nič, čo sa mi nepáči, mohol by si to ľutovať. Ony cítia, že by to ľutovali, pre pokoj dieťa manipulátora zakaždým urobí všetko, o čo ho bude žiadať. Môže sa to začať nevinným vynesenie smetí, čo prerastie do využívania, lebo manipulátor vyhľadáva svoje pohodlie. Prah emocionalita je oslabený, kladie sa dôraz na moje „ja“, ktoré potrebuje byť v pokoji, lebo je unavené, preto pracuj „ty“, až po iné záležitosti ako viac činností denne

až po obdobie, kým z malého dieťaťa je zrazu veľký dospelý, ktorý žije partnerský život. A to je nešťastie. *„Manipulatívny rodič vníma emócie druhého veľmi zvláštne: Radosť ho ruší, hnev uvádza do nepokoja, strach ho vzrušuje, smútok v ňom vyvoláva opovrhnutie“* (Nazara-Aga 2016, s. 140). V praxi to vyzerá asi tak, že sa tvári, že chce šťastie pre svoje deti, ale ak je dieťa skutočne šťastné s iným partnerom, ako je samotný rodič, už je problém. Začínajú sa verbálne útoky, ktoré sa nikdy nekončia len pri akýchsi lexikálnych, bohatých syntaktických kon-

štrukciách, ale pokračujú do psychologických útokov. Otázka je, či to zvládne partner dieťaťa, teda obeť manipulácie. Hlavne matky s narcistickou poruchou majú vždy pravdu a rozhodujúce slovo, aj keď ich okolie je proti tomu (Nazara-Aga 2016). Pripútanie rodiča na dieťa je také silné, že si nevie predstaviť, že raz začne žiť svoj vlastný život, cez všetky požiadavky na dieťa, citlivé, jemné, mierumilovné slová sa rodič manipulátor na väčšmi pripúta. Tento typ vzťahovej väzby bolí predovšetkým dieťa. Ubehne však veľa času, kým sa rozhodne niečo s bolesťou urobiť. Najhoršie ešte len prichádza, aj keď o tom netuší. Vzťah, o ktorom sme už niečo vyššie naznačili. Najväčšou hrozbou je partner dieťaťa manipulátora. Ide o podvedomý strach, že partner je natoľko racionálne uvažujúci, inteligentný, emočne vyspelý a vnímavý jedinec, že o týchto praktických zistí, predostrie ich partnerovi a ponúkne mu návrh, ako sa dostať von z terajšieho neoslobodenia do oslobodenia. Väčšinou je to partner/ka daného jedinca, ktorý ponúka kľúč k vyslobodeniu spod nadvlády manipulácie. Pisali sme o tom, prečo dieťa nikdy nedá za pravdu, že je rodičom manipulované alebo je „pod papučou“, aj keď

ono samo to môže tušiť, preto kľúč neprijíma a partner/ka sa tak stáva bezmocným/nou. Strach rodiča manipulátora je opodstatnený, lebo manipulátor vycití duchovne, osobnostne silné osobnosti a na manipuláciu si tieto obeť nikdy nevyberú, lebo by pri nich nedosiahli svoju moc. Partner sa stáva hrozbou, je zlý, neposlušný, zraňuje jeho/jej dieťa a pod. Vymyslí sa všetko, čo by partnera mohlo zničiť, hľadá sa nejaký dôvod na ukončenie vzťahu, lebo je tu žiarlivosť na partnera/rku napriek tomu, že by išlo o jedinca zo strednej vrstvy, je jedno, koľko peňazí má na

účte. Ide o iné. Ak dieťa manipulatívneho rodiča prijme kľúč, ktorý mu ponúkne samotný partner, rodič už vie, že nemá šancu a stráca svoju obeť. Nie, nejde o strach o vlastné dieťa, manipulátori sú natoľko silní, že sa toho neboja, nejde ani o lásku, ide o iné. Zrazu treba hľadať inú obeť a vo všetkom ju zaučiť, vycvičiť ju, aby bola poslušná vo všetkom. Sú to roky, kým sa dané správanie zautomatizuje, aby manipulátor mal obeť obmotanú okolo prsta. Partneri týchto detí manipulátorov to majú ťažké a manipulátor či partner toho jedinca nikdy nepochopia, koľko síz on/ona musel/a vytrpieť len preto, aby zachránil/a ich vzťah. Nepochopia to preto, lebo inak fungujú emócie. Väčšinou je obeť manipulácie jedinec, ktorý ako dieťa má všetky privilégia zo strany rodiča. Aj keď je v rodine viac detí, je veľmi pravdepodobné, že jedno z detí bude mať všetky privilégia, bude to miláčik daného rodiča. Títo dvaja nemajú problém, dieťa zakaždým urobí, o čo ho rodič žiada, pokrýva sa tým jeho lenivosť, sústavné vyhováranie sa na únavu, o čom píše aj Nazare-Aga. Práve tieto osoby sa neustále hrajú na obeť, unavených ľudí, ktorí tvrdo pracujú, snažia sa. Snažia sa o rozbitie šťastia aj vlastných detí, lebo pohľad na dieťa, ktoré je vo vzťahu, je už veľkým problémom. Preto niekedy nie samotná obeť to má ťažké, ale krížovou cestou prechádza partner/ka toho jedinca, ktorý takto žije roky. O podobných prípadoch sa zmienil aj James Manjagal, ktorý konkrétne v knihe *Obnovený raj* uvádza prípady žien s takýmto manželmi, ktorí neprestrihli pupočnú šnúru s matkou. Viac sa môžete dočítať v knihe alebo po vypočutí jeho prednášok. Zarážajúci je koniec týchto manželstiev samovraždou žien, ktoré to už neunesli. Ide o veľmi vážny jav, ktorý už má svoje obeť, nemôžeme voči tomu ostať ľahostajní.

V sociálnej oblasti sa konflikty prejavujú zvlášť medzi rodinnými príslušníkmi, pretože rodič manipulátor „sa pohráva s nezhodami vlastných detí, prípadne ich partnerských vzťahov“ (Nazare-Age 2016, s. 48). Preto je pre rodiča – manipulátora hrozbou každý, kto uzrie jeho správanie a odhadne ho. Svoje deti si veľmi chráni až do takej miery, že im odopiera ich šťastie aj v láske. Navonok prejavuje známky radosti, prajnosti, opak je pravda. Väčšinou ide o ľudí, ktorým sa ich partnerský vzťah rozpadol. Manipulátor pôsobí na citovú stránku a dostáva sa až do kognície obeť. Obeť nemusí o ničom ani len tušiť. Pôsobenie na emocionalitu je väčšinou vydieranie, vyhrážanie, robí zo seba trpiacu obeť,

„odstráni z okolia dieťaťa ľudí, ktorých má ono rado, zvlášť ak ide o partnerské vzťahy a tak vyhlási, že všetci sú zlí, lebo ho opustili, lebo sa o nich nik nezaujíma“ (Nazare-Age 2003, s. 45). Všetko si prekrúti tak, aby to vyhovovalo jemu a aby on vyšiel z toho ako ten najlepší. Keby si manipulátor priznal všetky svoje chyby, neunesol by kvantum viny po uvedomení si faktu, koľko vzťahov už takto ohrozil či zničil. Manipulátori sú ľudia s maskou! Preto sú neúprimní. Nevedia inak. Vo svojej podstate patologickí, ale i kričiaci o pomoc, a predsa len tí, ktorí ohrozujú život tých, ktorí by im mali byť najbližší. Pozor na tieto nevinné praktiky, niekedy sú ich slová sladšie ako med, realita je iná. Kvôli nim sa končia šťastné vzťahy. Deti rodičov s narcistickou osobnosťou a vlastnosťou, o ktorej píšeme, sú deti, ktoré nemôžu slobodne vyjadriť názory, prejavíť emócie, nemôžu povedať nič nevhodné na adresu rodiča, aj keby mu to malo pomôcť, otvoriť oči a zmeniť svoje správanie a konanie, sú vnútorne rozhádzaní, nechcú byť za zlé s rodičom/mi ani okolím. Sú to deti, ktoré ak majú v partnerskom vzťahu krízu, väčšinou práve pre zásah tretej osoby – rodiča manipulátora jedného z partnerov. Mnoho detí, dnes už dospelých jedincov, rodičov manipulátorov nemôže nikdy ostať medzi rodičom a potenciálnym partnerom. Musia sa rozhodnúť. A musia túto informáciu kvitovať. Buď prilipnú k rodičovi, čo znamená celý život v neslobode, ktorú, samozrejme, nevnímajú, a keď, tak popierajú, až kým nezažijú skutočnú slobodu a pokoj, alebo si život zariadia po svojom. A šťastie príde vtedy, keď sa odhodlajú k tomuto kroku. Deti manipulatívnych rodičov sú zaslepené, nutne potrebujú človeka, ktorý im bude postupne otvárať oči. Ide o proces veľmi bolestivý, náročný, majú problém pozrieť na rodiča z inej strany ako na niekoho, kto im závidí vlastné šťastie, kto si z nich robí poskoka a tým dehonestuje jeho ľudskú hodnotu. Je to náročné aj preto, že

rodič manipulátor často dieťaťu hovorí, koľko si musel vytrpieť, aby ho správne vychoval, aké musel znášať bolesti, obeť a pod. Deti – obeť manipulácie, to majú najťažšie skutočne vtedy, keď sú vo vzťahu, lebo v tom období majú plné právo na šťastie, nie je im dopriata radosť, ktorú by mali prežívať, cítia sa zviazane a nemôžu s tým nič urobiť. Vyčerpáva ich vykonávanie množstva činností, o ktorých si myslia, že do ich rodiny prinesú pokoj, ak ich urobia, opak je pravda. Manipulátor nikdy a s nikým nebude spokojný, bojuje sám so sebou. Deti manipulátora sú nespokojné preto, lebo cítia napätie, sú to jedinci vnútorne rozhádzaní pre ataky rodiča, ktorí sa prispôsobujú situácii, človeku, s ktorým sú v danom momente, preto sa manipulátori správajú zakaždým inak, čo vzbudzuje až dojem schizoidnej osobnosti a okolie môže byť zmätené.

Dieťa v takejto rodine nič nevidí, je zaslepené. Bojuje so strachom prijať pravdu. Vyslobodenie príde, ak prijme kľúč partnera, ktorý má „nos“ na tieto podivné nekalé formy privlastňovania osobnosti ako nejakej veci. Aj keď sa vyslobodí z týchto manipulatívnych osídel, možno až po rokoch pocíti slobodu. Aby sa tak stalo, musí tomu predchádzať niekoľko krokov, o ktorých sa viac dočítate v publikácii od Nazare-Age, ktorá uvádza príklady z poradne a dopĺňa ich vlastným vysvetlením. Poskytujeme tri najhlavnejšie kroky k zmene, ktoré sú podľa nás nevyhnutné, a dopĺňame ich subjektívnymi reflexiami. Na základe vlastných vedomostí poskytujeme nasledujúce delenie:

1. prestrihnúť pupočnú šnúru,
2. osamostatniť sa,
3. nikdy nedať rodičovi kľúč od vlastného domova.

Rodič – manipulátor nikdy neprestrihne pupočnú šnúru so svojim dieťaťom, preto to musí urobiť samotné dieťa! Vymedziť hranicu a vzdaliť sa od neho emocionálne. Vypočuť, rešpektovať, ale nepustiť si ho bližšie a vždy konať

DO VAŠEJ KNIŽNICE
Z VYDAVATEĽSTVA GRADA

Bezpečne na internetu

průvodce chováním ve světě online
Kožíšek Martin, Písecký Václav

Publikace nabízí čtenářům přehlednou orientaci v problematice internetových rizik, upozorňuje na současné trendy a největší nebezpečí, která se v prostředí sítě internetu vyskytují. Rizika internetu nečihá

jí pouze na děti. Formy kriminality, jakými jsou podvody, pomluvy, výhrůžky, porušování autorských práv i pornografie se týkají i dospělých. Jak se jim bránit, jak rozpoznat nástrahy online komunikace a nebezpečí skrytá pod falešnými identitami, objasňují autoři také prostřednictvím velkého množství reálných případů a příběhů převážně z českého prostředí. Rodičům, prarodičům, dětem, ale i pedagogickým pracovníkům, všem těm kniha jasně ukazuje, že zásady bezpečného chování ve světě online nejsou samoučelné a zbytečné.

Formát/strán: 167 x 240, 176 strán
Cena: 8,36 EUR

Online závislosti

Blinka Lukas a kolektiv

Kniha nabízí širší odborné veřejnosti psychologický pohled na fenomén závislosti, které se poji s používáním internetu. Vzhledem k rozšíření digitálních technologií do každodenního života se tato problematika stala veřejně diskutovaným tématem a v důsledku mediální pozornosti je obklopena řadou mýtů. Čtenáři zde najdou odpovědi na základní otázky: Co jsou nelátkové závislosti? Čím to, že se internet stal významným faktorem vzniku závislosti? Jaké jsou hlavní negativní dopady této závislosti? Jaké jsou hlavní ohrožené skupiny lidí? A v neposlední řadě, jaké jsou možnosti prevence a léčby? V českém kontextu jde o první knihu, která problematiku online závislosti představuje v ucelené podobě. Obecná část publikace přibližuje teoretické přístupy i možnosti diagnostiky, prevence, léčby a popisuje specifika ohrožených skupin v populaci. Druhá část knihy je vyhradená jednotlivým tématům, o něž se výzkumy i praxe nejvíce zajímají, například:

- situace u hraní počítačových her
- nadměrné užívání online pornografie a kybersexu
- závislost na online komunikaci a sociálních sítích online gamblingu.

Formát/strán: 167 x 240, 200 strán
Cena: 13,81 EUR

tak, ako to uzná za vhodné on, nie jeho rodič. Ak toto nemá zvládnuté, nemôže ísť do vzťahu s iným človekom, pretože bude trpieť nevinný – partner/ka. Ak to neurobí, nezaslúži si svojho(u) partnera(ku). Väčšinou mnohé z týchto manipulovaných detí, dnes už veľkí dospelí, sú šťastné práve vďaka svojim polovičkám. Je veľmi dôležité, aby si svoje šťastie naďalej budovali aj za cenu toho, že rodič manipulátor bude prekypovať žiarlivosťou, aj keď sa bude tváriť a rozprávať o tom, aký je on šťastný, že tí dvaja sú šťastní. Neverte im. Sú veľmi nešťastní. Aby „vyslobodený“ spod nadvlády manipulácie bol šťastný, aby tak ochránil svoj vzťah, musí byť čo najmenej v blízkosti rodiča – manipulátora. Kým neopustí domov,

po zlém. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-270-6
NAZARE-AGA, I. 2003. *Láska a manipulace*. Praha: Portál, 2003. 45 s. ISBN 978-80-7367-234-8
NAZARE-AGA, I. 2016. *Manipulativní rodiče*. Praha : Portál, 2016. 46, 48, 140. s. ISBN 978-80-262-1018-4
SEARS, W. SEARSOVÁ, M. 2012. *Vztahová výchova. Praktická příručka o citlivom a prirodzenom prístupe k dieťaťu*. Novoprint Slovensko, 2012. 51 s. ISBN 978-80.970948-1-2

Internetový zdroj:
<https://slovník.juls.savba.sk/>

Bc. Monika Cingelová
Foto: Samphotostock

všetko sa stupňuje, posilňuje sa závislosť vlastného rodiča od neho, čo narcistickej osobnosti spôsobuje väčšie ťažkosti, lebo porucha sa len prehĺbuje. Najdôležitejšie je vybudovať ochranný múr, za ktorý si rodičov partneri nikdy nepustia!

Vo všeobecnosti platí, že nevhodné správanie maloletej, mladistvej osoby je len volaním o pomoc (Cingelová, 2019). Domnievame sa však, že to platí aj o dospelých osobách, ktorí sú predmetom nášho článku, mali by vyhľadať odbornú pomoc. Sú to oni, kto ju potrebuje, často to neriešia a odborníkov začnú vyhľadávať ich najbližší, lebo už nevládzu znášať ich každodenné praktiky na uspokojovanie vlastných potrieb.

Literatúra:

CINGELOVÁ, M. 2019. *Tresty áno, ale opatrne s nimi*. Vychovávateľ, 2019, č. 5-6, s. 46.
JÁNOŠOVÁ, M a kol. 1975. *Dieťa jeho svet*. Bratislava : Obzor, 1975, s. 55. ISBN 65-040-75
MATEJČEK, Z. 2007. *Po dobrém, nebo*

ABSTRAKT:

Cingelová M., 2020: Keď vzťahová väzba bolí

V úvahe exemplifikujeme termíny *vzťahová výchova*, *vzťahová väzba* a poukazujeme na ich dôležitosť v praxi, keď sú nesprávne interpretované niektorými rodičmi. Čo sa stane, ak vzťahová väzba prekročí hranicu normality? Aký je život dieťaťa s narcistickým rodičom, rodičom manipulátorom a ako sa oslobodiť od nadvlády rodiča, ktorý si z dieťaťa robí objekt svojich záujmov? Aj tieto otázky sú predmetom našej úvahy, ktorú venujeme predovšetkým deťom – obetiam manipulácie. Apelujeme preto na deti, dnes už v mnohých prípadoch na dospelých jedincov, ktorí sú dodnes obeťami narcistických rodičov, aby pochopili jednotlivé súvislosti, o ktorých si myslia, že sú normálne, aj keď nie sú. Deti musia začať so zmenou. Ak teraz nezastavia praktiky svojich rodičov, prídu o vlastné právo žiť život slobodne a šťastne.

Kľúčové slová: rodič, dieťa, narcizmus, manipulácia, vzťahová väzba

Recenzenti: R. Kubovčíková, H. Oriješčíková

REKREAČNÉ ZARIADENIA OZ PŠAV NA SLOVENSKU

KEŽMARSKÉ ŽĽABY A ČINGOV

Objednávky posielajte písomne alebo e-mailom priamo na adresu rekreačného zariadenia (RZ).

Použite naše tlačivo „Objednávka na rekreačný pobyt do RZ...“ (je aj na webovej stránke zväzu). V objednávke treba uviesť všetky údaje: termín pobytu – aj alternatívu, počet osôb, presnú adresu bydliska, názov a presnú adresu ZO OZ PŠaV, meno predsedu, jeho telefón alebo e-mail.

Objednávateľ je povinný včas oznámiť zariadeniu každú zmenu v obsadzovaní už pridelených miest, aby sa predišlo zbytočným nedorozumeniam, prípadne plateniu storna a aby sa voľné poukazy mohli poskytnúť iným záujemcom.

RZ pošle objednávateľovi tlačivo „Oznámenie o zaplatení“, kde sú uvedené informácie o cene poukazov a spôsobe platby. V prípade nedodržania termínu zaplatenia poukazov môžu byť poukazy pridelené iným záujemcom.

Poukazy do oboch RZ musia byť zaplatené do 15. 6. 2020.

RZ po doručení tlačiva „Oznámenie o zaplatení“ pošlú poukazy priamo na adresu objednávateľa. Každá osoba, teda aj dieťa, musí mať vlastný poukaz, ktorý odovzdá pri nástupe na pobyt.

PONUKA REKREAČNÝCH POBYTOV V ČASE LETNÝCH PRÁZDIN 2020

Blíži sa čas letných dovolení, preto by sme vás radi pozvali do rekreačných zariadení Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku, situovaných v krásnej prírode Vysokých Tatier a Slovenského raja. Psychicky aj fyzicky náročnú a zodpovednú prácu učiteľa možno dobre vykonávať len vtedy, keď si nájdete čas aj na oddych. Ponúkame vám nielen možnosť pokočať sa krásami Slovenska, ale aj zotaviť sa v príjemnom prostredí našich rekreačných zariadení v Kežmarských Žľaboch a Čingove.

Informácie o rekreačných pobytach, rekreačných zariadeniach, cenníky a tlačivá objednávok nájdete v priebehu celého roka aj na webovej stránke OZ PŠaV – www.ozpsav.sk – rekreácie.

Člen OZ PŠaV, jeho manžel, manželka a nezaopatrené deti platia nižšiu cenu za poukaz ako nečlenovia. Odborový zväz na rekreačné pobyty vo svojich zariadeniach poskytuje členom zväzu a ich nezaopatreným deťom aj dotáciu vo výške 24,00 € na pobyty v trvaní 6 a viac nocí, vo výške 20 € na 5 nocí, vo výške 16,00 € na 4 noci a vo výške 12,00 € na 3 noci, ktorá je už odrátaná z ceny poukazu.

Dotácia a nižšia cena poukazu bude poskytnutá len na základe potvrdenia členstva predsedom ZO OZ PŠaV (čitateľná pečiatka a podpis predsedu) na poukaze. Neoprávnené vyplatená dotácia sa musí vrátiť.

Na pobyty sa prednostne zaraďujú členovia OZ PŠaV na Slovensku.

UPOZORNENIE:

Rekreačné zariadenia možno využívať celoročne na individuálne aj kolektívne pobyty, výlety, rôzne školenia, porady, semináre, na lyžiarske zájazdy, školy v prírode a iné akcie.

Objednávky posielajte priamo do RZ. Použite naše tlačivo objednávky, ktoré nájdete na webovej stránke OZ PŠaV – www.ozpsav.sk – rekreácie – Objednávka na akcie a pobyty mimo školských prázdnin.

Ponuku pobytov vypracovala:
Ing. Dana Peťková, špecialistka
na rekreácie a EXOD
Foto: Samphotostock,
archív redakcie

Rekreačné zariadenie

CROCUS v Kežmarských Žľaboch

Rekreačné zariadenie sa nachádza asi 4 km od Tatranskej Lomnice v peknom, tichom prostredí Belianskych Tatier. **Doprava:** vlakom alebo autobusom do Popradu, Tatranskej Lomnice a Starého Smokovca a odtiaľ autobusom do Kežmarských Žľabov (Tatranská Lomnica – Tatranské Matliare – Biela Voda – Kežmarské Žľaby), smer na Ždiar a Tatranskú Javorinu, alebo z Kežmarku do Starej Lesnej a odtiaľ do Kežmarských Žľabov, smer na Ždiar a Tatranskú Javorinu. Zastávka Kežmarské Žľaby je priamo pred zariadením, kde je aj parkovisko. Dopravu si hradí účastník. **Ubytovanie:** v zariadení sú dvojposteľové izby so sociálnym zariadením a bunky, v jednej bunke je jedna dvojposteľová izba a jedna dvojposteľová izba s prístelkou a sociálne zariadenie. V každej izbe je chladnička, TV a wi-fi. V RZ je bar a spoločenská miestnosť s televízorom. Rekreatanti majú k dispozícii stôl na stolný tenis, rôzne spoločenské hry a športové náradie. V areáli je ohnisko na opekanie, športové a detské ihrisko. Budova je chodbou prepojená s budovou Vzdelávacieho centra a centra pre regeneráciu pracovnej sily, kde je wellness centrum (bazén s protiprúdom, vírivky, suchá a parná sauna, služby maséra). Vstup do fitnes je zdarma. **Nástup na pobyt je po 14.00 h, odchod do 10.00 h.** **Stravovanie:** plná penzia, deti do 12

Rekreačné zariadenie CROCUS
VaRC, s. r. o.
Kežmarské Žľaby 12
059 60 Tatranská Lomnica
č. tel.: 052/44 68 165, 0911 273 488
e-mail: rzcrocus@stonline.sk
www.ozpsav.sk - rekreacie

Vzdelávacie centrum a centrum pre regeneráciu pracovnej sily (VCaCpRPS)

Kežmarské Žľaby 12, 059 60 Tatranská Lomnica
č. tel.: 052/44 68 165, 0911 273 488, e-mail: centrumzlaby@gmail.com

Ponúkame tiež ubytovanie v apartmánoch Vzdelávacieho centra a centra pre regeneráciu pracovnej sily. Stravu si môžete objednať v RZ CROCUS. Budovy sú prepojené spojovacou chodbou. Informácie o zariadení a cenník nájdete na webovej stránke OZ PŠaV – www.ozpsav.sk – rekreácie.

Objednávky posielajte na adresu VCaCpRPS.

rokov poberajú jednotne detskú stravu – nižšia cena poukazu. Pobyt sa začína večerou a končí raňajkami s obedovým balíčkom. **V cene poukazu je:** ubytovanie a plná penzia (podmienka na čerpanie dotácie), poukážka na jeden vstup na 1 hodinu do wellness-centra, dospelý v hodnote 6 €; dieťa od 3 do 12 r. v hodnote 3 €; dieťa do 3 r. zdarma. Prevádzkovateľ si vyhradzuje právo určiť typ sauny alebo vírivky

podľa potreby (čistenie, výmena vody, poveternostné podmienky). Poukážku vydá recepcia pri nástupe na pobyt, termín vstupu treba dopredu objednať. V prípade, že na prístelke spí osoba staršia ako 12 rokov, zariadenie jej vráti 3 € za noc. **V cene poukazu nie je:** daň z ubytovania vo výške 1,50 € na osobu a noc, okrem osôb do 18 rokov, držiteľov preukazu občana s ťažkým zdravotným postihnutím aj jeho sprievodcu.

7-dňové pobyty

(6x nocľah a 6x plná penzia)

1.	19. 7. – 25. 7.	4.	9. 8. – 15. 8.
2.	26. 7. – 1. 8.	5.	16. 8. – 22. 8.
3.	2. 8. – 8. 8.	6.	23. 8. – 29. 8.

Cena poukazu pre člena OZ PŠaV na Slovensku

a jeho nezaopatrené deti od 12 rokov	174,00 €
jeho deti od 3 do 12 rokov	129,00 €
jeho manžela/ku	198,00 €

Cena poukazu pre nečlena OZ PŠaV na Slovensku

od 12 rokov	225,00 €
jeho deti od 3 do 12 rokov	177,00 €

8-dňový pobyt

(7x nocľah a 7x plná penzia)

Termín 11. 7. – 18. 7.

Cena poukazu pre člena OZ PŠaV na Slovensku

a jeho nezaopatrené deti od 12 rokov	206,00 €
jeho deti od 3 do 12 rokov	154,00 €
jeho manžela/ku	230,00 €

Cena poukazu pre nečlena OZ PŠaV na Slovensku

od 12 rokov	261,50 €
jeho deti od 3 do 12 rokov	206,00 €

Rekreačné zariadenie

ČINGOV

Rekreačné zariadenie Čingov
 Čingov 1146, P. O. BOX 16
 053 11 Smižany
 č. tel.: 0918 901 773
 e-mail: rz.cingov@atlas.sk
 www.ozpsav.sk - rekreacie

Rekreačné zariadenie sa nachádza asi 5 km od Spišskej Novej Vsi, v krásnom prostredí Slovenského raja. **Doprava:** vlakom alebo autobusom do Spišskej Novej Vsi a odtiaľ autobusom do Čingova – parkovisko. Dopravu si hradí účastník. **Ubytovanie:** v 2-, 3-, 4-posteľových izbách s možnosťou prístelky. Každá izba má vlastné sociálne zariadenie a rádio. Rekreační môžu využívať spoločenskú miestnosť a klubovňu s televízorom, vonkajší gril a detské preliezačky. Sauna a vírivka sú za úhradu podľa platného cenníka. Na spiestenie a spríjemnenie svojho pobytu majú hostia k dispozícii knižnicu, spoločenské hry, PC, wi-fi. Športovo zdatní návštevníci si môžu zapožičať horské bicykle, k dispozícii majú tiež stolný futbal, biliard, vonkajší stolný tenis a ďalšie športové náčinie. V okolí je

dostatok možností na turistiku, bežky či lyžovanie v neďalekých lyžiarskych strediskách. **Nástup na pobyt je po 14.00 h, odchod do 10.00 h. Stravovanie:** zariadenie neposkytuje. Na individuálnu prípravu stravy môžu rekreační využiť kuchyňu kompletne vybavenú riadom, sporákom, mikrovlnnou rúrou, umývačkou riadu, chladničkami a mrazničkou. V blízkosti RZ je

tiež možnosť stravovania v penzióne Lesnica (asi 200 m), v hoteli Čingov (wellness) alebo na salaši (asi 500 m). **V cene poukazu je:** ubytovanie. V prípade, že na prístelke spí osoba staršia ako 12 rokov, zariadenie jej vráti 3 € za noc. **V cene poukazu nie je:** daň z ubytovania vo výške 0,50 € na osobu a noc (platí každá osoba: dieťa, ZŤP a senior).

7-dňové pobyty v RZ ČINGOV (6x nocľah)

1.	5. 7. – 11. 7.	5.	2. 8. – 8. 8.
2.	12. 7. – 18. 7.	6.	9. 8. – 15. 8.
3.	19. 7. – 25. 7.	7.	16. 8. – 22. 8.
4.	26. 7. – 1. 8.	8.	23. 8. – 29. 8.

Cena poukazu pre člena OZ PŠaV na Slovensku

a jeho nezaopatrené deti od 12 rokov	51,00 €
jeho deti od 3 do 12 rokov	45,00 €
jeho manžela/ku	75,00 €

Cena poukazu pre nečlena OZ PŠaV na Slovensku

od 12 rokov	84,00 €
jeho deti od 3 do 12 rokov	75,00 €

67. ročník EXOD 2020

EXKURZNO-VZDELÁVACIE ZÁKLADNE (EVZ) na Slovensku
organizované Odborovým zväzom pracovníkov školstva a vedy na Slovensku

EXOD – exkurzno-vzdelávacie podujatia sú špecifickou formou ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov školstva, s cieľom rozširovania ich odborných teoretických aj praktických znalostí, rozvíjania rôznych záujmových činností, výmeny poznatkov a skúseností s kolegami, ktoré potom môžu využiť vo svojej výchovno-vzdelávacej práci. Umožňujú získavanie vedomostí z oblasti kultúry, histórie, umenia, geografie, rôznych prírodovedných a technických odborov. Základnou súčasťou exkurzno-vzdelávacích podujatí sú odborné prednášky, exkurzie, ale aj relaxačné aktivity, šport a turistika.

Podujatia EXOD sa uskutočňujú formou exkurzno-vzdelávacích základní (EVZ), najmä v čase školských prázdnin. Zabezpečujú ich dobrovoľní pracovníci, vedúci EXOD. Zúčastňovať sa na nich môžu pedagogickí zamestnanci školstva, ich rodinní príslušníci

a iní záujemcovia. Program a tematické zameranie exkurzno-vzdelávacích podujatí sa každoročne aktualizuje.

Uzavierka prihlášok je 15. mája. 2020. Na pobyty sú prednostne zaraďovaní členovia OZ PŠaV na Slovensku.

Prihláška je záväzná. EVZ sa uskutoční len vtedy, ak je dostatočný počet prihlásených osôb.

Prihlášky posielajte na adresu uvedenú v ponuke jednotlivých základní. Pre každú prihlásenú osobu (aj dieťa) použite samostatné tlačivo, ktoré nájdete aj na webovej stránke OZ PŠaV www.ozpsav.sk v časti rekreácie. **Nezabudnite pripojiť obálku so známku a svojou adresou, na ktorú dostanete oznámenie o zaradení a podrobné informácie.** V prípade elektronickej komunikácie nie je po-

trebné posielat' obálku.

Prihlášku vyplní každý prihlásený účastník. Pedagogickým zamestnancom v činnej službe prihlášku potvrdzuje zamestnávateľ (škola, školské zariadenie), ak sú členmi OZ PŠaV, prihlášku potvrdzuje aj predseda ZO.

Úhrada – pri platení účastníckych poplatkov sa riadte pokynmi vedúceho EVZ.

Vo vlastnom záujme dodržte termín zaslania prihlášky a najmä termín zaplataenia a zaslania vyplneného tlačiva „Oznámenie o zaplatení“. **V prípade nedodržania platobných termínov môže byť vaše miesto obsadené inou osobou.**

Ak sa z vážnych príčin nemôžete na EVZ zúčastniť, čo najskôr to oznámte jej vedúcemu. **Účastníkom EVZ želáme veľa pekných zážitkov.**

PONUKA POBYTOV

1. Z ORAVY ZA POZNANÍM – PAMIATKY UNESCO – TVRDOŠÍN

Termín: 15. 5. – 17. 5. 2020

Program: Historické a kultúrne zaujímavosti Oravy – drevený kostol Tvrdošín – UNESCO, Galéria M. Medveckej, galéria ART, fakultatívny výlet – Národný park Ojców – hrad Piesková skala, Krakov – UNESCO, Vielička – UNESCO.

Cena: 89 € za ubytovanie v ŠI pri SŠ v Tvrdošine, bunkový systém izieb, 2- a 3-posteľové izby so sociálnym zariadením, **1 noc s polpenziou a 1 noc v hoteli s raňajkami, dopravu** autobusom počas programu a **služby sprievodcu.**

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepková 3, 977 01 Brezno mobil: 0904 342 201, e-mail: sajgalova.luba@post.sk, sajgal.luba@gmail.com

2. HÁJSKE VODOPÁDY, ZÁDIELSKA TIESŇAVA, DIVADLÁ – KOŠICE

Termín: 31. 5. – 3. 6. 2020

Program: Košice spojené s návštevou divadelných predstavení, Štátne divadlo (v historickej budove 3 predstavenia – činohra, opera, balet), Hájske vodopády, Zádielska tiesňava (nenáročná turistika), zrúcanina Turnianskeho hradu, jaskyňa Baradla.

Cena: 98 € za ubytovanie v hoteli v 2-posteľových izbách s vlastným sociálnym zariadením, **polpenziu, dopravu** autobusom počas programu a **služby sprievodcu.**

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepková 3, 977 01 Brezno mobil: 0904 342 201, e-mail: sajgalova.luba@post.sk, sajgal.luba@gmail.com

3. ZA KULTÚROU – BRATISLAVA

Termín: 11. 6. – 14. 6. 2020

Program: Historické a kultúrne zaujímavosti Bratislavy, poldenné vychádzky spojené s návštevou divadelných predstavení (historická budova SND, Nové SND, balet, Choreografický ateliér Ravel, opera Figarova svadba, Nová scéna), múzeum, Sandberg, Kamzík, Železná studnička (nenáročná turistika), Danubiana, vodné dielo Čunovo.

Cena: 99 €, možnosť kratšieho pobytu (12. 6. – 14. 6.) – **cena 69 €, za ubytovanie** v hoteli v 2-posteľových izbách s vlastným sociálnym zariadením, **polpenziu a služby sprievodcu.**

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepková 3, 977 01 Brezno mobil: 0904 342 201, e-mail: sajgalova.luba@post.sk, sajgal.luba@gmail.com

Košice

4. BANSKÁ ŠTIAVNICA – BANSKÉ UMENIE

Termín: 18. 6. – 21. 6. 2020

Program: Banská Štiavnica – Kalvária (unikátny architektonicko-krajinný barokový sakrálny celok), Nový zámok, Starý zámok, Trojičné námestie, Kremnica – historické jadro, vrch Sitno, Počúvadlo, Sklené Teplice – kúpele.

Cena: 92 € za ubytovanie v Internáte SOŠ v Banskej Štiavnici v 2-posteľových izbách (bunkový systém), **polpenziu, dopravu** autobusom podľa programu a **služby sprievodcu.**

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepková 3, 977 01 Brezno mobil: 0904 342 201, e-mail: sajgalova.luba@post.sk, sajgal.luba@gmail.com

5. PUTOVANIE PO ZÁPADNÝCH TATRÁCH A ORAVE – TVRDOŠÍN

Termín: 29. 6. – 5. 7. 2020

Program: Putovanie po Západných Tatrách – Sivý vrch, Baníkov, Lúčna, Spálená – lanovka, Plačlivé, Ostrý Roháč, Brestovská jaskyňa, Juráňova dolina, Chocholovská dolina na poľskej strane Tatier, Oravská priehrada, Slanický ostrov, galérie, drevený kostol

v Tvrdošine – UNESCO, Babia hora, Múzeum oravskej dediny, Oravice, aj variant B pre menej zdatných turistov.

Cena: 134 €, možnosť nástupu 30. 6. – 5. 7. – **cena 109 €** a 1. 7. – 5. 7. – **cena 87 €, za ubytovanie** v ŠI pri SŠ v Tvrdošine v 2- a 3-posteľových izbách so sociálnym zariadením (bunkový systém), **plnú penziu** (obedy vo forme balíčkov), **dopravu** podľa programu

a **prednášky.**

Možnosť komfortnejšieho ubytovania:

Cena: 168 € za ubytovanie v penzióne v Tvrdošine v 2-posteľových izbách so sociálnym zariadením, **polpenziu, dopravu** počas programu a **prednášky.**

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepková 3, 977 01 Brezno mobil: 0904 342 201, e-mail: sajgalova.luba@post.sk, sajgal.luba@gmail.com

6. PIENINY – KRÍŽOM-KRÁŽOM – ČERVENÝ KLÁŠTOR

Termín: 5. 7. – 12. 7. 2020

Program: Komplexné poznávanie Zmaguria a Pienin, prielom Dunajca, prielom Lesnického potoka, Haligovské skaly, hrebeň Spišskej Magury – rozhľadňa – Chodník v korunách stromov, Jezersko – jazero, Tri koruny, Sokolica – Sokolí chodník, hrebeňom Malých Pienin – Vysoké skalky, expozícia PIENAP-u, hrady – Nedžidza, Čorštýn, Stará Ľubovňa – hrad a skanzen, Litmanová – Zvir, Jaworky – možnosť lanovky, aj variant B pre menej zdatných turistov.

Cena: 194 € za ubytovanie v penzióne v Červenom Kláštore v 2- a 3-poste-

UNESCO, Špania Dolina, historické a kultúrne zaujímavosti Horehronia, aj variant B pre menej zdatných turistov.

Cena: 171 € za ubytovanie v penzióne v 2-posteľových izbách, **polpenziu, dopravu** autobusom počas programu a **prednášky**.

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepkova 3, 977 01 Brezno
mobil: 0904 342 201,
e-mail: sajgalova.luba@post.sk,
sajgal.luba@gmail.com

10. SNINA – HORNÝ ZEMPLÍN – POLONINY

Termín: 18. 7. – 25. 7. 2020

Program: Poznávanie horného Zemplína a Polonín turisticko-exkurznou formou – Sninský kameň, Vihorlat, rašelinisko Podstávka (rosička okružlietá), Morské oko, Medová baba, Jarabá skala, Kremenec – Stužický prales, Sninské rybníky, drevené kostolíky východného obradu, observatórium a planetárium Kolonické sedlo, Hostovické lúky (kosatec sibírsky), Múzeum A. Warhola v Medzilaborciach, Starinská priehrada, Krásnobrodský monastier, Humenné – múzeum a skanzen, Osadné – kostnica.

Hrad Stará Ľubovňa

ľových izbách, **polpenziu, dopravu** autobusom počas programu, **prednášky**.

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepkova 3, 977 01 Brezno
mobil: 0904 342 201,
e-mail: sajgalova.luba@post.sk,
sajgal.luba@gmail.com

7. KOŠICE A OKOLIE – B

Termín: 6. 7. – 12. 7. 2020

Program: Košice (múzeum letectva, vyhladková veža Hradová, východoslovenské múzeum, synagóga), Betliar – kaštieľ, historický park, kostol Čečejovce, Rožňava, Trebišov – kaštieľ, historický park, Tokajská vinohradnícka oblasť (ochutnávka vína v pivnici), kaštieľ Krásna nad Hornádom, Opálová baňa Dubník, Expozícia minerálov Opiná, Smolník, Medzev, Zádielska dolina.

Cena: 175 € za ubytovanie vo vysokoškolskom internáte v pôvodnom stave, v 2- a 3-posteľových izbách, (umývadlo a WC pri každej izbe, sprchy spoločné), možnosť ubytovania v 2-posteľových hosťovských izbách s príslušenstvom (chladnička, televízor...), za príplatok 8 €/osoba/noc – stačí sa rozhodnúť pri príchode, záujem o jednoposteľovú hosťovskú izbu je potrebné uviesť v prihláške, **polpenziu** a **dopravu** autobusom počas programu.

Prihlášky: RNDr. Eva Vladovičová, SOŠ technická, Družstevná 1474/19, 066 01 Humenné
č. tel.: 057/77 20 454,
mobil: 0903 129 149,
e-mail: eva.vladovicova@gmail.com

8. KOMÁRNO A OKOLIE

Termín: 6. 7. – 13. 7. 2020

Program: Kultúrne a historické pamiatky regiónu Komárno, pamiatky a osobnosti, mestské opevnenie, pevnosť, sútok Váhu a Dunaja (plavba loďou), hvezdáreň a planetárium v Hurbanove, Štúrovo – Ostrihom (bazilika), Slávnosti ľudových remesiel Podháj-

ska, historický vodný mlyn Kolárovo, termálne pramene juhozápadného Slovenska – Podhájska, Štúrovo, Veľký Meder, Komárno.

Cena: 129 €, deti do 8 rokov s polovičnou porciou večere 115 €, za ubytovanie v DM pri SPŠ Komárno v 2- až 4-posteľových izbách so spoločným sociálnym zariadením na chodbách (v dostatočnom množstve), **polpenziu** (raňajky a večere s polievkou), **dopravu** počas programu.

Prihlášky: Mgr. Ľubica Ježová, Vnútná okružná 55/16, 945 01 Komárno
mobil: 0904 214 475,
e-mail: lubicaje@centrum.sk

Slovenská ústredná hvezdáreň Hurbanovo

9. HOREHRONIE – MÝTO POD ĎUMBIEROM

Termín: 12. 7. – 18. 7. 2020

Program: Komplexné poznávanie Nízkych Tatier, Ďumbier, Jaskyňa mŕtvych netopierov, Chopok, Kotlíška, Kráľovohol'ská časť NT – Homôlka, Slovenské rudohorie – Čiernohronská železnička, lesnícky skanzen vo Vydrove, Muránska planina – Čertova roklina, Zbojská, hrad Ľupča, Hronsek – kostol

Cena: 159 € za ubytovanie v internáte SOŠ v Snine v 2- a 3-posteľových izbách so spoločným sociálnym zariadením, **polpenziu** a **dopravu** autobusom počas programu.

Možnosť komfortnejšieho ubytovania:

Cena: 190 € za ubytovanie v penzióne v 2-posteľových izbách s vlastným sociálnym zariadením, **polpenziu** a **dopravu** autobusom počas programu.

Prihlášky: Mgr. Iveta Cencknerová,

Budatínsky hrad

Vihorlatská 1422/10, 069 01 Snina
 mobil: 0905 704 133,
 e-mail:hornytemplin.exod@gmail.com,
 www.exod-snina.szm.sk

11. KYSUCE, SÚĽOVSKÉ SKALY, MALÁ FATRA – ŽILINA

Termín: 19. 7. – 25. 7. 2020

Program: Poznávanie horného Považia, Kysuce – krajom Drotárie, Veľká Rača, Budatínsky hrad, Súľovské skaly – Súľovský hrad, hrad Lietava (nenáročná turistika a aj pre zdatnejších – viacero variant) Strečno – hrad, plavba po Váhu, Rajecké Teplice – múzeum dopravy, kúpele, Malá Fatra – Starhrad, chata pod Suchým, chata pod Kľačianskou Magurou.

Cena: 147 € za ubytovanie v internáte v Žiline, bunkový systém izieb so sociálnym zariadením, **polpenziu, dopravu** autobusom podľa programu a **prednášky**.

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepková 3, 977 01 Brezno
 mobil: 0904 342 201,
 e-mail: sajgalova.luba@post.sk,
 sajgal.luba@gmail.com

12. POZNÁVANIE PIEŠŤAN A OKOLIA – PAMIATKY, TURISTIKA

Termín: 20. 7. – 26. 7. 2020

Program: Spoznávanie pamätihodností Piešťan, história kúpeľov, vychádzka Považským Inovcom a Malými Karpatmi, Košariská, rodisko M. R. Štefánika, Bradlo, mohyla, múzeum D. Jurkoviča v Brezovej pod Bradlom, hrad Tematín, pešia túra Považským Inovcom do Lúky, aj variant B pre menej zdatných turistov, hrad Beckov, múzeum, Smolenický zámok, Záruby (najvyšší vrch Malých Karpát), jaskyňa Driny, tiesňava Hlboča, miniatúry hradov v Podolí, Čachtický hrad, Haluzice (technická pamiatka vodných kaskád), rozhľadňa Hájnica, ruiny románskeho kostola), hradisko Valy Bojná (najznámejšie slovanské hradisko z čias Veľkomoravskej ríše), Ranč pod Babicou.

Cena: 174 € za ubytovanie v internáte Hotelovej akadémie Ľudovíta Wintera blízko centra v 2- a 3-posteľových izbách so sociálnym zariadením bunkového typu, **polpenziu** a **dopravu** autobusom počas programu.

Prihlášky: Mgr. Marcela Šicková, Scherera 8, 921 01 Piešťany
 č. tel.: 033/77 42 156,
 mobil: 0907 600 415,
 e-mail:marcela.sickova54@gmail.com

13. VEĽKÁ FATRA Z LIPTOVA – LIPTOVSKÉ REVÚCE

Termín: 2. 8. – 9. 8. 2020

Program: Poznávanie Veľkej Fatry – liptovská časť – Ostredok, Križna, Zvolen, Nová hoľa, Rakytov, Čierny kameň, Borišov, Sidorovo, Vtáčnik, Maliné, Vlkolinec – UNESCO, Šíp, Malá Fatra – Šútovský vodopád, Chleb, Donovaly, Kozie chrby, Korytnica, Chočské vrchy – hrad Likava, kostol Likavka, kúpele Lúčky – vodopád, kúpanie, Čutkovská dolina, Malinné Brdo, kúpanie v Liptovskej Osade, aj variant B pre menej zdatných turistov.

Cena: 164 € za ubytovanie v penzióne v Liptovských Revúciach v 2- a 3-posteľových izbách s vlastným sociálnym zariadením, **polpenziu, dopravu** autobusom počas programu a **prednášky**.

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepková 3, 977 01 Brezno
 mobil: 0904 342 201,
 e-mail: sajgalova.luba@post.sk,
 sajgal.luba@gmail.com

Hrad Beckov

14. PO VÝHLADOCH Z LIPTOVA – LIPTOVSKÝ JÁN

Termín: 9. 8. – 16. 8. 2020

Program: Komplexné poznávanie kultúrnych a prírodných krás Liptova, kúpele Liptovský Ján, Chopok, Ďumbier, Ohnište, Stanišovská jaskyňa, Prosiecka a Kvačianska dolina, dom Milana Rúfusa v Závažnej Porube, Čierny Váh – prečerpávací elektrárň, prírodný prameň Kaďa, Bobrovecká dolina – Babky, Sivý vrch, Žiarska dolina – Baranec, Plačlivé, aj variant B pre menej zdatných turistov.

Cena: 163 € za ubytovanie v turistickej ubytovni, izby so spoločným sociálnym zariadením, **polpenziu, dopravu** autobusom počas programu a **prednášky**.

Vlkolinec

Možnosť komfortnejšieho ubytovania:

Cena: 210 € za ubytovanie v penzióne v Liptovskom Jáne v 2-posteľových izbách so sociálnym zariadením a TV, **polpenziu, dopravu** autobusom počas programu a **prednášky**.

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepková 3, 977 01 Brezno
 mobil: 0904 342 201,
 e-mail: sajgalova.luba@post.sk,
 sajgal.luba@gmail.com

15. TATRY – ŽDIAR

Termín: 16. 8. – 23. 8. 2020

Program: Komplexné poznávanie Tatier – Belianskych, Vysokých, aj na poľskej strane, formou vysokohorskej turistiky, Meďodoly, dolina Zeleného plesa – Jahňací štít, Slavkovský štít,

Zelené pleso

Morské oko, Husí krk, Dolina piatich poľských plies, Košielec – dolina Gasienicová, Orlia Perč, Červené vrchy, Spišská Magura – Bachledova dolina – Chodník v korunách stromov, Spišská Belá – múzeum J. M. Petzvala, Spišská Sobota – kostol a múzeum, termálne kúpalisko Vrbov, goralská kultúra – Goralský dom, aj variant B pre menej zdatných turistov.

Cena: 196 € za ubytovanie v penzióne v Ždiari v 2- a 3- posteľových izbách s vlastným sociálnym zariadením, polpenziu a dopravu autobusom počas programu.

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepkova 3, 977 01 Brezno
mobil: 0904 342 201,
e-mail: sajgalova.luba@post.sk,
sajgal.luba@gmail.com

16. PREŠOV A OKOLIE

Termín: 17. 8. – 23. 8. 2020

Program: Prešov (Kostol sv. Mikuláša, Rákócziho palác, synagóga, Caraffova väznica, kalvária), Solivar, Fintice – kaštieľ, Hanušovce nad Topľou – kaštieľ, archeopark, Sabinov (Obchod na korze, oltáre), Stará Ľubovňa – hrad, skanzen, Hniezdne – Nestwillepark, Bardejov, Bardejovské kúpele, drevený kostolík, Dukla – pamätník, vyhladková veža, Spišský hrad, Žehra – kostol, Hodkovce – kaštieľ.

Cena: 165 € za ubytovanie vo vysokoškolskom internáte v 2-posteľových študentských izbách (s vlastným sociálnym zariadením a balkónom), možnosť ubytovania v hosťovských izbách (chladnička, televízor), za príplatok 6 €/osoba/noc, záujem je potrebné uviesť v prihláške, **polpenziu** a **dopravu** autobusom počas programu.

Prihlášky: RNDr. Eva Vladovičová, SOŠ technická, Družstevná 1474/19, 066 01 Humenné
č. tel.: 057/77 20 454,
mobil: 0903 129 149,
e-mail: eva.vladovicova@gmail.com

17. MALÁ FATRA – TERCHOVÁ

Termín: 24. 8. – 29. 8. 2020

Program: Poznávanie Malej Fatry – Malý a Veľký Rozsutec, Dolné, Horné a Nové diery, Veľký fatranský Kriváň, Steny, Obšivanka, Suchý, Kraviarske, Veľký Choč, Dolný Kubín – galéria,

pe, najkrajšie zaujímavosti mesta, historické budovy na námestí – Provinčný dom, dnes sídlo Múzea Spiša, Reduta – najpôvabnejšia budova v Spišskej Novej Vsi, Galéria umelcov Spiša s najkrajším renesančným dvorom na námestí, radnica, gréckokatolícky, evanjelický a rímskokatolícky kostol, výstup na najvyššiu kostolnú vežu na Slovensku. Prehliadku mesta ukončíme vyslovením prania pri pamätníku Pocta majstrovi Konrádovi – Miesto prania a symbolickým zvukom zvončeka ho pošleme do neba, renesančno-barokový kaštieľ v Markušovciach – múzeum historického nábytku. Letohrádok Dardanely – expozícia klávesových hudobných nástrojov a nádherná koncertná sieň, Slovenský raj – Kláštorská roklina, prielom Hornádu, Tomášovský výhľad (turistika pre menej zdatných aj pre zdatnejších – viacero variant), Vrbov – termálne kúpalisko. **Cena: 107 € za ubytovanie v ŠI**

Reduta v Spišskej Novej Vsi

Florinov dom, Vyšný Kubín, Tupá a Ostrá skala, Leštiny – kostol UNESCO.

Cena: 177 € za ubytovanie v penzióne v Terchovej v izbách so sociálnym zariadením, **polpenziu**, **dopravu** autobusom počas programu a **prednášky**.

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepkova 3, 977 01 Brezno
mobil: 0904 342 201,
e-mail: sajgalova.luba@post.sk,
sajgal.luba@gmail.com

18. SPIŠ – SLOVENSKÝ RAJ – SPIŠSKÁ NOVÁ VES – nová základňa

Termín: 11. 9. – 15. 9. 2020

Program: Poznávanie Spiša, Spišská Nová Ves – divadelné predstavenie, najdlhšie šošovkovité námestie v Euró-

Malá Fatra

v izbách so sociálnym zariadením, **polpenziu**, **dopravu** autobusom počas programu a **prednášky**.

Prihlášky: Mgr. Ľubomíra Šajgalová, Nálepkova 3, 977 01 Brezno
mobil: 0904 342 201,
e-mail: sajgalova.luba@post.sk,
sajgal.luba@gmail.com

Partnerské zariadenia s celoročnou prevádzkou

bez dotácie OZ PŠaV na Slovensku

Domov Speváckeho zboru slovenských učiteľov Partizánska 11, Trenčianske Teplice

www.dszsu.sk

Domov SZSU sa nachádza v príjemnom prostredí Strážovskej vrchoviny. Je asi 5 minút od centra mesta Trenčianske Teplice. Poskytuje svoje priestory školským a verejným organizáciám, umeleckým telesám, spoločnostiam a jednotlivcom na usporiadanie školení, pracovných porád, workshopov, kurzov, seminárov, nácvikových sústreďení umeleckých telies, na víkendové a relaxačné pobyty, svadby, oslavy životných jubileí, promócií, školy v prírode a pod.

Kúpele Trenčianske Teplice majú k dispozícii šesť prírodných liečivých zdrojov na liečbu a prevenciu ochorení pohybového aparátu.

Ubytovanie:

Penzión ponúka ubytovanie v dvoj- a trojlôžkových izbách s príslušenstvom a TV a v štvorlôžkových izbách bez príslušenstva.

Pre ubytovaných hostí je zabezpečené bezplatné parkovanie.

Stravovanie:

Penzión vie zabezpečiť stravovanie pre ubytovaných aj neubytovaných hostí, denný bar s ponukou kvalitnej kávy, čapovaného piva, nealkoholických a alkoholických nápojov.

Internet:

Wi-fi pripojenie na internet je k dispozícii v celom zariadení bezplatne.

Aktivity:

Kúpeľné procedúry pre ubytovaných so zľavou v kúpeľoch Trenčianske Teplice (ambulantné liečebné procedúry si možno objednať online: predajprocedur@slktn.sk, prípadne telefonicky 032/6514140, 032/65 14 775), tenisové kurty, pešia turistika, cyklistika, detské ihrisko a kultúrne podujatia mesta.

Výhody:

Ubytovanie zľava – 2 €/1 osoba/1 noc pre zamestnancov MŠVVaŠ SR a pre členov OZ PŠaV na Slovensku, 10 % zľava pre ubytovaných klientov na

kúpeľné procedúry, príspevok na rekreáciu.

😊 najlacnejšie ubytovanie a stravovanie 😊

Rezervácia:

Domov SZSU, Partizánska 11,
914 51 Trenčianske Teplice
č. tel.: 032/655 23 01,
mobil: 0903 615 126,
e-mail: prevadzka@dszsu.sk

Klub školství a vědy Kounicova 10, Brno

www.klubskolstvi.cz

Klub školství a vědy Brno poskytuje za zvýhodnené ceny ubytovanie pre členov odborových zväzov – vlastníkov objektov. Ubytovanie je zabezpečené v dvojlôžkovej izbe v podkroví s možnosťou prístelky. Okrem kompletného vybavenia vrátane kuchynskej linky majú hostia k dispozícii TV a pripojenie k wi-fi.

Parkovanie bez poplatku je zabezpečené na Smetanovej ulici, neďaleko Klubu školství a vědy. Ubytovatelia dostanú od domovníčky kartičku, ktorá ich oprávňuje využívať toto parkovacie

miesto. Pred budovou KVŠ odbočte doľava na 1. parkovacie miesto, označené KVŠ Brno, s. r. o.

Cena ubytovania pre členov odborového zväzu za 1 noc je 500 Kč. Pri nástupe na pobyt sa platí v hotovosti poplatok 200 Kč za upratovanie.

Prihlášku na ubytovanie, nevyhnutnú pre ďalšiu komunikáciu, odosielaťe z webovej stránky www.klubskolstvi.cz.

Objednávky a informácie:

Klub školství a vědy, s. r. o.,
Kounicova 10, 602 00 Brno

č. tel.: 00420 777 224 860,
e-mail: klubskolstvi@gmail.com

Všetky informace ohľadom ubytovania nájdete na priloženom linku:

<http://www.klubskolstvi.cz/informace.html>

Osobnosti ocenené Krišťalovým krídlom

Trinásť slovenských osobností hospodárskej, vedeckej, kultúrnej, športovej a spoločenskej sféry si dňa 9. 2. 2020 večer prevzalo ocenenie Krišťalové krídlo za rok 2019. Laureátkou ceny sa stala i naša členka, špecialistka pre vzdelávanie a projekty **Eva Klikáčová v kategórii filantropia**. Ďalšími laureátmi boli Branislav Cvik a Ľubomír Vančo (hospodárstvo), Juraj Griglák (hudba), Petra Vlhová (šport), Robert Hatala (medicína a veda), Oto Bachorík (výtvarné umenie), Sima Martausová (populárna hudba), Radoslav Danilák (inovácie a startupy), Juraj Kukura (divadlo a audiovizuálne umenie), Rudolf Dobiáš (publicistika a literatúra), Jozef Ciller a Ivan Vulev (mimoriadne ocenenie).

PaedDr. Eva Klikáčová je odborníčka na školskú legislatívu, spoluautorka mnohých programov kontinuálneho vzdelávania a spoluzakladateľka ankety Zlatý Amos na Slovensku. *V tom momente je človek taký dojatý, chcela som možno povedať viac, poďakovať množstvu ľudí, ktorí nám pomáhajú. Je to neskutočný pocit, pretože to je niečo takmer ako neuveriteľné pre bežného človeka, za ktorého sa považujem. Je to nesmierna česť a pocta pre mňa. Snažíme sa zviditeľniť čo najviac pozitívne príklady zo školského prostredia. Žiaľ, často sa stáva, že práve tie negatívne sú vypichnuté viac ako tie pozitívne. Celou našou snahou je, aby ľudia vnímali učiteľov ako tých, ktorých si treba vážiť a mať ich v úcte. Gro učiteľov je takýchto, lebo vychovávajú naše deti, starajú sa o ne, keď sú v škole a keď sa im my nemôžeme venovať,* uviedla pre TASR.

„Galaprogramom vyvrcholil 23. ročník Krišťalového krídla, ktorý bol úžasný a mne sa veľmi páčil. Verím, že sa páčil všetkým. Toto bolo finále, predtým to bola tvrdá práca, ktorá začala pre porotcov od septembra minulého roka. V súčasnosti je predpoklad, že do ďalšieho ročníka nebudeme kategórie meniť, život však môže priniesť aj rýchle rozhodnutia. Nová dimenzia, ktorej sa chce venovať Krišťalové krídlo, je orientovať sa na mladých ľudí, ktorí majú nápady a myšlienky, tak nech ich rozvíjajú,“ dodal pre TASR predseda Veľkej poroty Krišťalového krídla Gabriel Csollár.

Zdroj: TASR, 10. 2. 2020
Foto: Krišťalové krídlo

Aktuality zväzu

Ročník XXIX. ~ Číslo I
Marec 2020

Vydáva

**Odborový zväz pracovníkov
školsťva a vedy na Slovensku**

Redakčná rada:

doc. Ing. Miroslav Habán, PhD.

– predseda redakčnej rady

RNDr. Ingrid Gamčíková

PaedDr. Eva Klikáčová

Mgr. Renáta Kubovčíková

Mgr. Juraj Stodolovský

Ing. Ivan Šoš, PhD.

Redakcia:

Vajnorská 1, 815 70 Bratislava

telefón: +421 2 502 40 421

www.ozpsav.sk

Grafické spracovanie,

korektúra textov, tlač:

MUSICA LITURGICA, s. r. o.,

Bratislava

Distribúované pre členov

Odborového zväzu pracovníkov

školsťva a vedy na Slovensku

Náklad: 3 400 ks

Príspevky posielajte e-mailom

na: haban@ozpsav.sk

ISSN 1338 – 7960

Vážení čitatelia, vážení členovia OZPŠaV,

radi by sme vám prinášali ešte zaujímavejší a hodnotnejší obsah každého čísla časopisu Aktuality zväzu. Budeme radi, ak svojimi príspevkami, podnetmi, názormi obohatíte obsah v ďalších číslach vydania Aktualit zväzu. Vítané sú i odborné, recenzované články, ktoré prispievajú k napredovaniu regionálneho a vysokého školstva, k lepšiemu postaveniu zamestnancov rezortu školstva a profesijnému rastu čitateľov časopisu. Vaše príspevky posielajte, prosím, na adresu redakcie.

redakčná rada časopisu
Aktuality zväzu

LETNÝ DETSKÝ TÁBOR 2020

Vážení členovia OZ PŠaV na Slovensku – rodičia detí vo veku 8 až 14 rokov

Odborový zväz pracovníkov školstva a vedy na Slovensku pripravil pre vaše deti 3. ročník letného detského tábora v rekreačnom zariadení CROCUS Kežmarské Žľaby vo Vysokých Tatrách v čase letných prázdnin od 2. do 10. júla 2020.

Prvý týždeň letných prázdnin môžu deti prežiť v krásnom prostredí Vysokých Tatier. Čaká ich zaujímavý program zameraný na spoznávanie prírody, športové, spoločenské a kultúrne aktivity. Počas tábora absolvujú nenáročné túry v okolí rekreačného zariadenia, prehliadku Štrbského Plesa, Tatranskej Lomnice a Starého Smokovca, navštívia múzeum TANAP-u a Botanickú záhradu – expozícia tatranskej prírody.

Cena tábora za jedno dieťa je 225 €, z toho 175 € hradí rodič (člen OZ PŠaV) a 50 € ako príspevok hradí OZ PŠaV na Slovensku. Prihlásiť svoje deti môžete najneskôr **do 30. apríla 2020.**

Prihlášku a podrobné informácie o letnom detskom tábore nájdete na:

<https://www.ozpsav.sk/sk/Aktuality/udalosti-oznamy/3-rocnik-letneho-detskeho-tabora.alej>

Aj vy chcete pre vaše deti podobné zážitky, relax a pohodu? Prihláste ich do nášho letného detského tábora!

NAJVÝHODNEJŠÍ pobyt pre ŠKOLSTVO v 40 %-nej zľave v Spa hoteli SPLENDID ***

poskytli od 1. apríla do 31. októbra 2020 (okrem veľkonočných dní)
svetoznáme kúpele PIEŠŤANY

Cena pobytu 280 €/1 osoba/5 dní

Nástup od 14.00 hod. večerou

Ukončenie do 11.00 hod. raňajkami

POLPENZIA čerstvé bio suroviny, raňajky formou bufetu, večera výber zo 6-tich jedál, 2 polievky, bufet s ovocím, dezertmi a šalátmi, pitný režim (čaj, voda)

10 liečebných procedúr na báze bahna a termálnej vody
DENNE voľný vstup do dvoch hotelových bazénov a fitness
DENNE spoločenský program alebo pohybové cvičenia

Deti od 3 – 13 rokov 30 €/dieťa/noc

Deti od 14 – 18 rokov 40 €/dieťa/noc

Doplatok za 1-ku izbu + 10 € / noc

Odporúčanie odborníka: *uzdravujúce sírne bahno a termálna liečivá voda s analgetickým účinkom na pohybový aparát*

REZERVÁCIE a bližšie informácie k pobytom:

Ing. Jela Hložková, mobil: 0918/162 515,
mail: info@kupelnyrelax.sk

